

ШУМАРСКИ ЛИСТ

(REVUE FORESTIÈRE)

САДРЖАЈ (SOMMAIRE):

Ing. V. Koprivnik: Randa i lovno pravo (Randa et le droit de chasse) — Dr. P. Gjorgjević: Picea omorica Pančić i njena nalazišta (Picea omorica et ses habitats) — V. Lindner: Podzemne gljive iz Srbije (Champignons subterrânes en Serbie) — Saopćenja (Bulletins) — Iz Udruženja (Affaires de l'Union) — Iz Uredništva (Avis de la Rédaction) — Književnost (Littérature) — Lične vijesti (Mutations).

БР. 1.

ЈАНУАР

1935.

УРЕДНИК ПРОФ. ДР. А. ЛЕВАКОВИЋ

ШУМАРСКИ ЛИСТ

ИЗДАЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКО ШУМАРСКО УДРУЖЕЊЕ

Уређује редакциони одбор

Главни и одговорни уредник: Професор Др. Антун Леваковић
Уредништво и Управа, Загреб, Вукотиновићева 2. — Телефон 64-73

ШУМАРСКИ ЛИСТ

излази сваког првог у мјесецу на 2—4 штампана ар а

Чланови РЕДОВНИ Ј. Ш. У. добивају га бесплатно након поднирања чланског годишњег доприноса од 100 Дин.

Чланови ПОМАГАЧИ а) категорије плаћају годишње 50 Дин.

б) 100 Дин.

Чланови УТЕМЕЉАЧИ И ДОБРОТВОРИ добивају га након једнократног доприноса од 2000 односно 3000 Дин.

Бретплата за нечланове износи годишње 100 Дин.

ЧЛАНАРИНА И ПРЕТПЛАТА ШАЉУ СЕ на чек Ј. Ш. У. 34.293 или на адресу Југословенског Шумарског Удружења: Загреб, Вукотиновићева улица 2. УРЕДНИШТВО И УПРАВА налазе се у Шумарском дому Загреб, Вукотипо-вићева улица 2. Телефон 64-73.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ:

ВА СТАЛНЕ огласе (инсертаре) као и за драžбене огласе:

Цијела страница 300 Дин 4/4 странице 80 Дин

1/2 странице 150 Дин 1/4 странице 50 Дин

Код тројкратног оглашавања даје се 15%, код шестерократног 30%, код дванаестерократног 50% попуста.

Сакупљачи огласа добивају награду.

УПРАВА

88 ♦

ГОСПОДИ САРАДНИЦИМА

Да би се уређивање „Шумарског Листа“ могло провести што лакше и брже, управљамо ову моблу господи сарадницима.

ЧЛАНЦИ нека обрађују што савременије теме, у првом реду практична питања. Теоријски радови добро су нам дошли. Сваком оригиналном чланку нека се по могућности приложи кратак резиме у француском језику. За сваки превод треба прибавити дозволу аутора. — Добро су нам дошли сите виести о свим важнијим питањима и догађајима у вези са шумарством. — РУКОПИСИ нека су писани што читљивије. Писати треба само на испарним страницама. С десне стране сваке странице треба оставити праван простор од три прста ширине. Реченице треба да су кратке и јасне. Избор дијалекта и писма прешутен је писцу. Рукописи се штампају оним дијалектом и писмом, којим су написани, у колико аутор иначино не тражи промјену. — СЛИКЕ, у првом реду добри позитиви на глатком папиру, нека не буду улијепљене у текст, већ васебно. Ако се шаљу негативи, треба их вапаковати у чврсте кутије. ЦРТЕЖИ нека буду изведени искључиво тушем на бијелом рисањем папиру. Мјерило на картама треба означити само оловком. — ХОНОРАРИ за оригиналне чланке 30 Дин, за преводе 15 Дин, за прештампане чланке 10 Дин по штампеној страници. — СЕПАРАТНИ ОТИСЦИ морају се васебно наручити. Трошак сноси писац. — ОГЛАСЕ, личне и друштвене виести треба слати Управи, а не Уредништву.

УРЕДНИШТВО

REVUE FORESTIÈRE

POUR LES AFFAIRES FORESTIÈRES, DE L'INDUSTRIE ET DU
COMMERCE DES BOIS.

Rédigée par le Comité de Rédaction

Rédacteur en chef: Prof. dr. Ant. Levaković

Édition de l'Union Forestière Yougoslave 2, Rue Vukotinović Zagreb,
Yougoslavie. — Parait chaque mois. Conditions de l'abonnement pour
l'étranger Din 120 par an. — Résumés en langue française.

ШУМАРСКИ ЛИСТ

ГОД. 59.

ЈАНУАР

1935.

Ing. VOJKO KOPRIVNIK (БЕОГРАД):

RANDA I LOVNO PRAVO*

(RANDA ET LE DROIT DE CHASSE)

Od najšireg pojma »lovarstva«, koji pojama obuhvata sve pojave, koje su iole u vezi sa lovom ili lovljenjem kao izvršivanjem lova, odvajamo »lovstvo« kao pojama za znanost o lovnu. K ovoj temeljnoj disciplini pridružuje nauka još disciplinu o lovnem pravu kao posebnu, ali srodnu i dopunsku granu.¹

Nauka o lovnem pravu ima za substrat celokupnost postojećih pravnih normi, koje se odnose na lov. U tom opštem smislu predstavlja skup svih tih pravnih normi objektivno lovno pravo.²

Lovno pravo ima svoj temelj u zakonu o lovnu. U Kraljevini Jugoslaviji to je novi zakon od 5. XII. 1931, koji je stupio u život obnarodovanjem u Sl. Nov. od 6. XII. 1931, br. 285, str. 20056. Zakon o lovnu spada po svojoj pravnoj prirodi svakako u grupu javnoga odnosno upravnog prava. Ali pored toga specijalnog upravnog zakona postoji još velik broj pravnih propisa, koji se odnose na lov, a koji se nalaze u području kaznenog i građanskog prava.

U čast stogodišnjice rođenja dra Antonina Rande, velikog profesora češkoga univerziteta i pravnika svetskoga glasa, kanimo na ovome mestu iz njegovog ogromnog naučnog rada prikazati samo nekoliko nuz-grednih, ali dosta zanimivih i oštroumnih izlaganja, koja je dao za područje lovne prave. Pošto glavna domena rada Randinog leži na području civilnog prava, i to pre svega u monumentalnim monografijama o svojini i državini,³ to ćemo imati ovde da se pozabavimo u glavnom o onoj strani lovne prave, koja zaseca u građansko pravo, a naročito u oblasti pravnih uredaja svojine i državine.

* O stogodišnjici Randinog rođenja.

¹ W. Borgmann, Waidwerk u. Fischerei, Handbuch d. Forstwissenschaft 4. Tübingen 1913.

² Fürst-Busse, Forstlexikon, Berlin, Paray 1924.

³ Das Eigentumsrecht, I. Dr. Anton Randa, Univ. prof. Prag, Leipzig, Breitkopf-Härtl, 1893. 2 Aufl.

Der Besitz nach österr. Rechte, Dr. A. Randa, Leipzig, Breitkopf-Härtl, 1895. 4. Aufl.

Izraze vlasništvo, svojina, sopstvenost (dominium, proprietas, Eigentum) upotrebljavamo kao sinonima, isto kao i reči državina i posed (Besitz).

Randa je obradivao pravne uredaje vlasništva i državine na temelju opšteg Gradskeg zakonika austrijskog iz godine 1811, sa dotadašnjim novelama. Izvađanja za nas danas nisu ipak zastarela ni bespredmetna, pošto je s jedne strane naučnik Randa, kao pristalica historičke škole prava, obradio navedene pravne institucije sistematski u celosti svog razvoja, daleko prelazeći krug momentano važećeg prava, a s druge strane i s razloga što je citirani zakonik (bez, odnosno sa novelama) još i danas na snazi u velikim našim pravnim područjima Hrvatske i Slavonije, Dalmacije, Bosne, Hercegovine i Slovenije. Uostalom poslužio je taj zakon notorno za osnov i Gradskeg zakoniku Kraljevine Srbije od 25. III. 1844. godine.

Tako je isto novi Jugoslavenski zakon o lovu, bar u odredbama, koje dolaze u pitanje u našoj raspravi, skoro istovetan onima, koje je imao pred očima Randa, po lovnom zakonu tadanje pokrajine Kraljevine Češke.⁴

I. Uredaj svojine i pravo lova.

Čim se u okviru lovnog prava taknemo pitanja svojine, otvara nam se prethodno pitanje o pravnoj osobini samoga prava lova.

Odvojeno od objektivnog lovnog prava, koji smo pojam pobliže označili već gore, imamo ovde da se bavimo drugim, užim pojmom, naime subjektivnim pravom lova ili bolje pravom lova u subjektivnom smislu reči, tj. o onom ovlašćenju, koje nam daje pravni osnov za konkretno izvršivanje lova.

Naš novi Zakon o lovu u §-u 1 definiše pravo lova ovako:

»Pravo lova jeste isključivo ovlašćenje na određenoj teritoriji (lovištu) svu divljač progoniti, hvatati ili ubijati, prisvajati si njene odeljene, upotrebljive delove (kao rogovlje itd., a kod divlje peradi jaja), te divljač zaštićenu lovostajom gajiti i razmnožavati, sve to u koliko ovim zakonom nije drugačije određeno. Pravo lova spomenuto je s pravom svojine zemlje i pripada sopstveniku zemljišta, no sopstvenik ga može vršiti ili se njime koristiti samo po odredbama ovoga zakona.«

Na prvi pogled možemo videti, da se s obzirom na pravo lova i njegovog odnosa prema svojini i državini ovde radi o jurističkoj instituciji, koja se tiče u prvom redu specijalne vrste svojine na nekretninama, tj. na zemlji, a u daljem i na pokretnim stvarima ulovljene divljači.

Pošto Randa nije stigao da izradi drugi deo svoje monografije o vlasništvu, u kome bi došla do obrade, u krugu samostalnih načina prijavljivanja svojine, i okupacija životinja (Tierfang), pozabavićemo se prvo samo sa odnosom prava lova prema svojini zemlje.

Za pojam svojine daje Randa ovu glasovitu definiciju:

»Pravo svojine je po objektivnom pravu dadena i sa strane istog ograničena pravna mogućnost (rechtliche Möglichkeit) relativno najpotpunije neposredne vlasti nad telesnom stvari.«⁴

U noti pod 3) § 1. daje Randa detaljnu kritiku i analizu najvažnijih definicija drugog izvora, te stavlja na čelo rimsku konstataciju »omnis definitio periculosa«.

Na strani 8 §-a 1 cit. op. kritički rasčlanjuje propis §-a 353 Ogz, te odvaja pojam svojine od šireg pravnog pojma imovine (Vermögen)

⁴ Randa E. § 1.

napomenom, da bestelesne stvari — prava — ne mogu biti predmetom prava svojine.

U prvim §§-ima opšteg sadržaja Randa ne obrađuje i ne izdvaja specijalni primer svojine nekretnina kao posebni tip svojine. To je razumljivo, jer je pravo svojine jedinstveni pravni uredaj bez obzira na svoj objekt.

Za pravo lova važna je primedba Randina u opštem delu, kad piše o pravu svojine zemlje kao nepokretnosti, da ono obuhvaća ovlašćenje isključivog raspolažanja sa površinom toga zemljišta kao i sa prostorom okomito nad i okomito pod njim (§ 297 Ogz).⁵

Nakon ovih generalnih napomena pitamo se sada, koji značaj ima izreka:

»Pravo lova je spojeno sa pravom svojine.«

U vezi toga pitanja moći će se možda odgovoriti i na pitanje, da li je pravo lova zasebno pravo ili ne.

Neosporno je, da je pravo lova, dok je spadalo među »jura regalia« ili dok je bilo i prosti pravo države, bilo javno pravo i pored toga poseban samostalan pravni institut.⁶

Sada ali, kad su regalna prava lova ukinuta već sredinom prošlog veka i kad je i pravo lova države (stupanjem u život našeg novog Zakona o lovnu u vezi sa Finansijskim zakonom za godinu 1934/35) pred tim da bude ukinuto, pojavljuje se pravo lova kao pravo, koje je spojeno sa pravom svojine zemlje. Prvo želimo potanje pogledati prirodu toga uređaja, pošto su podeljena mišljenja o tome, da li se pravo lova ima smatrati još uvek samostalnim pravom ili pak samo delimičnim ovlaštenjem, koje je načelno obuhvaćeno pojmom svojine. Radi jasnijeg uvida u实质u ovih pitanja treba prethodno prečistiti, što je pravo lova u odnosu prema normama gradanskog prava.

Pravo lova odražava se u civilnom pravu i u subjektivnom smislu značenja kao ovlašćenje poduzimati radnje sa izvesnim pravnim posledicama privatnopravne prirode. Pravnički izraženo, pravo je lova specijalan slučaj okupacije, naime okupacija divljači kao pokretne stvari, koja je, dok ne bude ulovljena, ničija (Tierfang).

Po Randinoj definiciji svojine ima svaki vlasnik zemlje relativno najpotpuniju neposrednu vlast nad tim zemljištem. Jasno je, da može po njem hodati, hvatati obične životinje, kao muve i leptire, ubijati žabe, zmije i sl. Lovnim se ali pravom to pravo lova životinja sužava i normira tako, da za lov naročitih vrsti životinja, koje se zovu divljač, važe posebni pravni propisi. U zakonu o lovnu one su taksativno navedene.

Za bolje razumevanje stvari treba se u nekoliko osvrnuti i na historički razvoj poimanja lovačkog prava.

Rimsko pravo, po mišljenju većine, nije poznavalo posebnog prava lova, »jus venandi«. Samo lovljenje, kao ljudska delatnost, bilo im je naravski poznato, premda na njihovom području ni izdaleka nije imalo

⁵ Randa E. str. 14.

⁶ Handb. d. Rechtswissenschaften, S t i e r - S o m l o. U vezi s time treba istaći, da pravo lova države, kao što je ranije važilo u Srbiji, Bosni, Hercegovini i Crnoj Gori, nije posve tačno označeno, ako se označi kao »regal«. Na spomenutim područjima pravih regalnih prava uopšte nije bilo. Oznaka može zadovoljavati samo ako se pod njim razumeva prosti pravo upotrebe, koje pripada državi (Nutzungsrecht des Staates).

onoga značaja, što ga je imalo u franko-germansko-slavenskim predelima. Divljač, kao ničija stvar (*res nullius*), bila je predmet okupacije za svakoga. Samo je vlasništvo zemlje, kao isključivo pravo, pružalo mogućnost da se zabrani pristup na zemljište svakome. Prirodna posledica toga prava svojine zemlje bila je ta, da je smeо loviti na zemljištu samo vlasnik i onaj, kome on dozvoli pristup. Za potrebe praktičnog života bilo je pitanje rešeno.⁷

Franko-germanski i slavenski narodi gledali su na pravo lova sasma drugačije. Život u neprohodnim pustim šumama i močvarama doveo je do shvaćanja, da je lov jedna od najvažnijih ljudskih delatnosti, jer se njime odstranjuje opasan neprijatelj sitnije i krupnije divljači i pribavljuju glavna sredstva za život, kao hrana, odelo, sirovine za alat itd. Pravo lova shvaćeno je prema tome kao jedno od bitnih prava svakog slobodnog čoveka. Bilo je dakle u početku lično pravo (Personenrecht).

Tek u daljem društvenom razvoju, kad je uz poljoprivredu sukcesivno nastalo pravo svojine zemlje (*Grundeigentum*), tada se je pravo lova lagano vezivalo za zemljišni posed. Jaki ljudi imali su svoje veće posede, na kojima su smatrali svojim pravom, da drugima lov ne dopuštaju, te da ga vrše sami.⁸

Prilike u tom pogledu kod starih Germana i starih Slavena bile su veoma slične. Tako je bilo i za vreme doseljavanja Srba, Hrvata, Slovencaca i Bugara u današnje krajeve.⁹

Stanovište, da je pravo lova skopčano sa svojinom zemlje, ima prema tome svoj izvor u prastarim shvaćanjima našeg naroda, koje se novim Zakonom o lovnu — ukinućem srednjevekovnih feudalnih (regalnih) prava i odbacivanjem izvesnih, svakako iz turskih vremena zaostalih, nedemokratskih naziranja — samo povratilo u naš pravni poredak.

U srednjem veku ali opažamo — kako kod Germana tako i kod južnih Slavena i Slavena uopšte — tendenciju za što većim odvajanjem raznih ovlaštenja od prava svojine zemlje. Razvoj prava lova to dokazuje na najrazgovetniji način, kad se *bannus ferrinus* Karolingera postepeno oblikuje u lovni regal i »droit exclusif de chasse« kao pravo vlastele. Kakogod je rimske prave tvrdo, ali demokratski branilo pravo svojine u što potpunijem obimu, tako je feudalni sustav na zapadu i severu, a bizantinski duh i tursko zavojevačko shvaćanje na istoku to pravo skučivalo i suzavalо.¹⁰

Tek velikom francuskom revolucijom, dekretom od 4. VIII. 1789, ukinuta su u Francuskoj sva prava lova na tuđim zemljištima bez na-knade. Po francuskom primeru je za područje nemačkog Rajha ukinuto posebno pravo lova na tuđim zemljištima 2. marta 1849, proglašenjem temeljnih prava nemačkog naroda u §-u 37. Na podiujima bivše austrijske carevine je pravo lova na tuđim zemljištima ukinuto §-om 1. lovačkog patentu od 7. III. 1849. Dz br. 154.

⁷ Julius Nussbaum, Dissertation: Eigentumserwerb an widerrechtlich erlegtem Wild, Berlin, 1897.

⁸ Dr. A. Schwappach, Jagdpolitik, Leipzig 1894.

⁹ K. Jireček, Istorija Srba, Beograd 1922, I. str. 10, 51, 105, 107, II. 27, 65, III. 39, 138, IV. 48, 201.

¹⁰ Randa E. pag. 12, napomene 9), 8).

Dosledno tome je pravo lova ponovo spojeno sa pravom vlasništva zemlje. Za vreme Randino bilo je dakle pravo lova u smislu prastarih shvaćanja u narodu opet skopčano sa svojinom zemlje.

Češki zakon o lovnu od 1. VI. 1866. p. sl. n. br. 49, koji je bio prvi i uzorni pokrajinski zakon ove vrste, kaže principijelno već u §-u 1: Pravo lova potiče od svojine zemlje (das Jagdrecht ist Ausfluss des Grundeigentumes).

Sada nas interesuje, kakvo je mišljenje Randa, koji je poznavao već moderne Zakone o lovnu, imao o jurističkoj prirodi prava lova.

U glavi o ograničenjima izvršivanja prava svojine, pod tač. 12. str. 110 cit. dela, kaže sledeće:

»Vlasnik zemlje može pravo lova, koje njemu kao takvom pripada, izvršivati samo uz izvesna ograničenja, koja su u Zakonu o lovnu bliže određena, odnosno on mora trpeti da ovlaštenik lova isto vrši u granicama zakona.«

Prilikom toga poziva se na napomenu 7) kod tač. 1, o ograničenjima prava svojine, u kojoj obrađuje specijalno ograničenje zemljишnog vlasnika duž obala reka, pravom prolaza ladara, splavara itd.

Blizu je bila ovde misao na ono pravo, koje ima ovlaštenik lova na tudem zemljisu silom Zakona o lovnu, da isto tako s pravom prolazi preko tudeg imanja prilikom izvršivanja lova. Na tome mestu beleži Randa interesantnu primedbu, koja glasi: »Slično stoji stvar kod dužnosti vlasnika zemlje, kad trpi prolaz preko svog imanja sa strane ovlaštenika ribolova... Tome suprotno ali ovlaštenik lova u tome izvršava za sada samo pravo samog zemljишnog vlasnika u granicama zakona.«

Iz ovih Randinih napomena jasno izlazi, da on smatra pravo lova kao ovlašćenje, koje nema karakter posebnoga prava, već koje spada u integralni obim prava svojine. Tako ih tumači i dr. Haertl,¹² koji se na nj i poziva.

Prema tome je po Randinoj ideologiji pravo lova pravo, koje je obuhvaćeno u samom pojmu prava svojine zemlje (Grundeigentum), dakle spada među sva ona brojna ovlaštenja, koja daje pravo vlasništva samo po sebi kao relativno najjače postojeće pravo na stvarima. U tome stoji Randa odlučno na stanovištu, koje je danas većina teoretičara privilatila, naročito među nemačkim stručnjacima.

Načelno gledište, da subjektivno pravo lova nije posebno pravo, već da spada u sam sadržaj prava svojine zemlje, nas konsekventno dovodi još i do daljnih zaključaka.

Tako proizlazi, da ovlašćenje za izvršivanje lova ili lovljenja, za gajenje divljači i isključivanje trećih od toga ima svoj pravni osnov u uredaju prava svojine, koje silom svoje prirode daje mogućnost i za takav način upotrebe zemlje. Zakon o lovnu prema tome nije drugo, već skup propisa, koji stavljaju ograničenja na (u načelu slobodno) pravo vlasništva zemlje, naravno iz tehničkih razloga i iz razloga zaštite izvesnih opštih interesa.¹³

Kad stvar stoji ovako, ne može biti više spora ni o tome, da subjektivno pravo lova spada u privatno pravo, jer je kao pravo u obimu ovlašćenja privatnog prava svojine i jer izvršivanje takvog prava znači

¹¹ D r. F. Graner, Forstgesetzgebung, Tübingen 1892, pag. 242 itd.

¹² D r. H. Haertl, Grundbegriffe des Jagdreiches, Wien 1903, pag. 13. itd.

¹³ D r. H. Delius, Preus. Jagdrecht, Bresslau 1908. pag. 5 itd.

nesumnjivo izvršivanje privatnog prava. Ali i pravo izvršivanja lova na t u d e m i m a n j u , koje se može pribaviti zakupnim ugovorom, privatno-pravne je prirode, jer ga zakupac dobija ugovorom od zemljišnih vlasnika, te u pogledu tog ovlašćenja stupa na njihova mesta.¹⁴

Naravno ne treba gubiti iz vida, da mnogi propisi lovног prava u objektivnom smislu, a naročito sam Zakon o lovu, spadaju u područje javnoga prava.

Sa gornjim principijelnim shvaćanjima nije u vezi, te stoga nema za našu raspravu naročitog značaja, primedba Randina na strani 126 op. cit. po predmetu ograničenja prava svojine. On tamo objašnjava generalno pravilo, da se za štete, koje proizlaze iz takozvanog susednog odnosa (Nachbarrecht, legalni servituti) po pravilu oštećenom zemljišnom vlasniku ne daju prava na naknadu štete. On ističe, da ovo načelno pravilo samo potvrđuju izuzeci po izričitim zakonskim propisima, među koje pod tač. 4 navodi i slučaj lovne zadruge po Češkom zakonu o lovu, koja je odgovorna za štetu od divljači i štetu od izvršivanja lova sa strane ovlaštenika lova.

Još na jednom mestu Randa se u svome delu o svojini dotiče pitanja prava lova, i to na strani 164, napomena 51) cit. op. Onde obrađuje najjače ograničenje prava svojine, koje dovodi do potpunog uništenja toga prava, naime o ekspropriaciji.

§ 4 Željezničkog ekspropriacionog zakona (Östr. E. E. G. 18 II 1878, R. G. Bl. No. 30) kaže u drugom stavu: Subjektom ekspropriacije ima se smatrati vlasnik ekspropriisanog predmeta ili lice, kome pripada na tom ekspropriisanom predmetu takvo stvarno pravo (dingliches Recht), koje je spojeno sa vlasništvom drugog kojeg predmeta.

U odnosu na taj propis kaže Randa u napomeni 51): Zcelo spada i lovno pravo u stvarna realna prava (zu den dinglichen Realrechten) u smislu toga §-a 4 cit. zakona.

Po našem mišljenju ova napomena još ne mora da znači, da je i Randa smatrao pravo lova stvarnim realnim pravom, kao »dingliches Realrecht«. Dosledno takvom stanovištu moralo bi se smatrati subjektivno pravo lova jednim posebnim samostalnim pravom. Ali to bi se kosilo načelno sa gore iznetim principijelnim idejama Randinim, koje baš negiraju postojanje posebnog prava lova.

Ovom napomenom Randa svakako nije htio da izloži svoju ideju o jurističkoj konstrukciji prava lova. On njome samo upozorava na to, da se ima u smislu cit. § 4 ekspropriacionog zakona smatrati i pravo lova kao stvarno realno pravo (dingliches Realrecht); dakle ne po njegovom sopstvenom shvaćanju, nego po smislu tega zakona.

Ali pošto su slavni pravnici, kao Unger, Krajnc, dr. Anders i dr. stali na gledište, da je subjektivno pravo ipak posebna pravna zasada, i upravo stvarno realno pravo, to neka nam bude dopušteno, da se une-koliko osvrnemo i na ova pravna shvaćanja. Pre svega s razloga, jer će nam ta razmatranja biti od pomoći u drugom delu naše rasprave, kad budemo govorili o Randinom shvaćanju prava lova po njegovom radu o državini.

Zvučna imena u pravnoj nauci, kao što su gore pobrojana, stoje dakle u suprotnosti sa iznetim shvaćanjima Randinim, da je pravo lova obuhvaćeno pravom svojine, te brane tezu, da je pravo lova samostalno

¹⁴ Dr. H. Haertl, cit. op. pag. 17.

pravo, posebni pravni uredaj. Ovakvom shvaćanju doprinela je mnogo svakako činjenica, koju smo gore istakli, naime da je u ranijem franko-germanskom pravu lovno pravo kroz vekove smatrano neosporno posebnom pravnom institucijom.¹⁵ Ali ova prava lova, kao što smo videli, danas su ukinuta i isčezla.

U temeljnim pravima Nemačke od 2. marta 1849. postavlja se osnovno pravilo: »Im Grundeigentum liegt die Berechtigung zur Jagd auf eigenem Grund und Boden.«

Tako odlučna i jasna nije stilizacija u zakonima o lovru biv. austrijskog područja, koji su doneti odvojeno za pojedine pokrajine. Gore cit. tekst § 1. češkog zakona o lovru od 1866. još najjasnije izražava tu ideju, kad ga obeležava: »Ausfluss des Eigentums.«

Drugi zakoni o lovru n. pr. Z. I. za grofoviju Goričku 1896, za Korušku 1904., za Štajersku 1906. i t. d. izražavaju se jednolično i to tako, da se pravo lova ima smatrati skopčanim (verbunden) sa vlasništvom zemlje.

Ovu stilizaciju, koja nam se ne čini baš najsretnjom, preuzeo je i novi jugoslavenski zakon o lovru. Ali u § 5 al. 6 jasnije obeležava suštinu stvari, kad govori »o pravu sopstvenog lova, koje se izvodi iz svojine tih zemljišta.«

Logična je misao, da moraju prethodno postojati dve samostalne stvari, pre nego ih možeš spojiti. Dalje dr. K. Ziebarth¹⁶ kaže, da posebno pravo lova, ako bi zbilja izlazilo iz zemljišnog vlasništva, stvarno ne bi postojalo, ali pošto pravo lova spada pod udar mnogih zasebnih pravnih propisa, to je ono od zemljišnog vlasništva različito pravo. O. Gierke¹⁷ stoji na gledištu, da je pravo lova usprkos spoja sa zemljišnim vlasništvom još uvek samostalno pravo, i to subjektivno stvarno pravo (subjektiv dingliches Recht = Realrecht). Unger¹⁸ smatra takođe pravo lova realnim pravom, koje je vezano za vlasništvo. On definiše realno pravo kao pravo, koje je sa nekretninom skopčano tako, da svagdašnjem vlasniku stvari pristoji takoder i ovo pravo, skopčano za stvar. Slično govore Krainz, — Pfaff, — Ehrenzweig¹⁹ i dr. Anders.²⁰

Dr. K. Dickel,²¹ premda je inače potpuno mišljenja Randinog, ipak priznaje, da se pravo lova može zamisliti kao posebno pravo i to naravno kao realno pravo (Realrecht), koje se juristički tretira kao samo zemljište.

Ako se dakle pravo lova smatra zasebnim realnim pravom, onda lovni plen nije plod, već prinos (Ertrag), ali tako, da se ovaj prinos prava ima smatrati plodom zemljišta, jer važe realna prava za sastavne delove zemljišta.²²

¹⁵ Delius, op. cit. pag. 15. Regal, Gerechtigkeit, selbständiges Vermögensrecht.

¹⁶ Dr. K. Ziebarth, Forstrechts, Berlin, Paray, 1889. pag. 291.

¹⁷ Otto Gierke, Deutsches Privatrecht, B. I. 1895, Bdr. 1905.

¹⁸ Unger, Sistem des öst. Privatrechts I. pag. 173 itd.

¹⁹ Krainz-Pfaff-Ehrenzweig, Sistem des öst. Privatrechts § 37.

²⁰ Dr. Anders Frh., Jagd. u. Fischereirecht, Innsbruck, 1884.

²¹ Dr. K. Dickel, Forstzivilrecht, Berlin, 1917. pag. 135.

²² Dr. K. Dickel, op. cit. pag. 1051. Nov Pruski z. l. od 18. jan 1934. je to pitanje rešio u §-u 2. al. 2. »Eine Trennung des Jagdrechtes vom Grund u. Boden kann als dingliches Recht nicht stattfinden.«

Istači treba, da Randa, premda zauzima principijelno stanovište, da pravo lova nije posebno pravo, ipak operiše nekoliko puta sa oznakom »Realrecht« ili »dingliches Recht«,²³ što bi dopušтало tumačenje, da je i on držao, da imaju lovna prava katkad karakter realnih prava i time i samostalnih prava.

Činjenica, da se sva manja zemljišta po sili zakona o lovu, a iz opštih i tehničkih razloga, moraju združiti u takozvana opštinska lovišta (Z. l. § 4., 200 ha) te izdavati pod zakup, doprinela je takođe mnogo tome, da se ideologija o samostalnom pravu lova održala u teoriji do danas. Iskonstruisan je čak i pojam o samostalnom pravu lova na vlastitom zemljištu nasuprot pojmu zakupljenog prava lova.²⁴ Ne samo to, došlo je često još i do naglašavanja i načelnog razlikovanja između prava lova kao materijalnog prava skopčanog sa vlasništvom zemlje i prava izvršivanja lova kao subjektivnog prava. Ovo se potonje po ovoj ideo- logiji može i prenositi, na pr. kao lično pravo putem obligacije zakupnim ugovorom, te tako pretstavlja samostalno subjektivno absolutno imovinsko pravo.²⁵ A pravo lova bi prema tome naziranju ostalo uvek uz vlasništvo zemlje — i onda, ako mu je pravo izvršivanja lova oduzeto (Z. l. § 1, 4, 5), te putem zakupnog ugovora preneto na drugoga. Prvo prema drugome pravu odnosi se kao dejstvujuće prema mirujućem stanju, kao nemački pravni pojam »Anspruch« prema »Recht«.²⁶ Pravo izvršivanja lova očituje nam se dakle kao privatno-pravno dejstvovanje, i to u dva pravca; ili stvarno (dinglich), na pr. temeljem plodouživanja, ili obligatorno, temeljem zakupa; osim toga kao dejstvo javnog prava, na pr. kad ga vrši vlast putem ovlaštenih lica (§ 20 Z. l.).

Tako shvaćeno pravo izvršivanja lova bilo bi, pravno uvezhi, svakako pravo na pravu (Recht am Recht), što je teoretski moguće.²⁷ U smislu Windscheidovih izvađanja o tome predmetu moglo bi se kazati, da pravo izvršivanja čini sadržaj samog prava, te tako dugo ne može da se smatra zasebnim pravom, dok nije odvojeno od osnovnog prava — što je u našem slučaju pravo zemljišne svojine. Nedopustivo je govoriti o posebnom pravu izvršivanja na sopstvenom pravu, bilo to stvarno ili obligatorno. Izvršivanje prava ali principijelno dozvoljava zastupanje (Stellvertretung). Ovo zastupanje može biti i izvršivanje prava drugoga u sopstvenu korist. Ako je ovo posebno pravo, koje ima dejstva i protiv trećih lica, može se govoriti o samostalnom pravu izvršivanja tudeg prava. U ovom je slučaju pravo izvršivanja predmet samostalnog prava ili se bar kao takovo može zamisliti.²⁸

Temeljem tih izvađanja otvara se dublji pogled u problem jurističke prirode lovног prava, ali dalja razlaganja o tome odvela bi nas predaleko.

Naš zakon o lovu osim o pravu lova (§ 1), o ovlašćeniku prava lova (§ 3 etc.) o pravu lovљenja (§ 96, 97), o dopuštenju za lovљenje (§ 89—102) govori čak o pravu izdvojenog sopstvenog lovišta (§ 5) i t. d.

²³ Randa, E. pag. 164, 51, B. 226, 664.

²⁴ Haertl, op. cit. pag. 13.

²⁵ D r. E. Klotz, Badisches Jagdrecht, Karlsruhe 1931. pag. 31. itd.

²⁶ Dickel, op. cit. 1044.

²⁷ Windscheid, Pandekten, 1900 § 48 a.

²⁸ Windscheid, cit. op. § 121.

Ma da bi bilo zanimljivo zalaziti još i dalje u dosta složene pravne probleme svih tih srodnih zakonskih pojmoveva, nesmemo izgubiti iz vida, da bi time previše izašli iz okvira postavljenog cilja.

II. Posed i pravo lova.

Što smo gore izneli o podvojenom shvaćanju jurističke prirode lovног prava, moći će nam ukazati na izvesne zanimljivosti u Randinoj velikoj monografiji o posedu ili državini.

Po uredaju državine nas interesuju pre svega sledeća pitanja s obzirom na pravo lova i to: 1.) pitanje o državini prava lova na vlastitom lovištu (§ 4 Z. l.); 2.) pitanje o državini prava lova, odnosno prava izvršivanja lova, na zakupnom lovištu (§ 4, 5 Z. l.); 3.) pitanje državine ulovljene tj. uhvaćene ili ubijene divljači.

Složenost i tih pitanja tolika je, da bi iole iscrpno obradivanje istih dovelo do neželjenog obima ovoga rada. S obzirom na postavljen cilj načaćemo ta pitanja samo u toliko, u koliko ih spominje imenovano Randino delo.

Ad 1.) Beati possidentes! Tako počinje Randa svoj rad, te izvodi pravni pojam državine iz prirodnog ishodišta detencije, pridržaja. Odmah u početku on razdvaja državinu stvari (Sachbesitz) od državine prava (Rechtsbesitz). U § 3 kategorički postavlja svoju glasovitu tezu, da državina nije pravo već stvarnost, činjenica, položaj, uz koji pravni redak vezuje izvesne pravne posledice. I svojim oštrom i iscrpnim izlaganjima o tome problemu uspeo je da mu da za pravnu nauku, može se kazati, definitivan oblik. Njegova shvaćanja postala su autoritativna u celom pravnom svetu.

Pravne posledice, koje se vežu za državinu i koje prave taj stvarni položaj u praktičnom životu tako važnim za imovinsko pravo, čine dve zaštitne institucije pravosuda, dve posesorne tužbe: tužba zbog smetanja poseda i tužba zbog oduzetog poseda.

Gore smo izneli Randino shvaćanje, po kome pravo lova nije posebna pravna zasada, već integralni deo prava svojine zemlje (Grund-eigentum). Vlasnik lovišta prema tome izvršuje lov temeljem prava vlasništva, koje mu pravo daje među inim ovlašćenjima upotrebe takoder i to, da po njemu lovi tj. u smislu § 1. Z. l. da divljač progoni, hvata i ubija, prisvaja si njene odeljene upotreljive delove, te divljač zaštićenu lovostajom gaji i razmnožava (sve to ukoliko tim zakonom nije drukčije određeno). Ovo njegovo pravo je isključivo pravo na određenoj teritoriji (lovištu), jer je pravo svojine isključivo pravo.

Pošto dakle po Randinom shvaćanju pravo lova ulazi u pojam zemljišnog vlasništva ili pošto je po drugom stavu § 1. Z. l. to pravo spojeno s pravom svojine zemlje i pripada sopstveniku zemljišta, proizlazilo bi da treba državinu toga prava svesti pod pojmom državine stvari (Sachbesitz) i to specijalnu državinu nekretnine.

Čim se ali stane na gledište, da je pravo lova samostalno pravo, posebni pravni uredaj, kao što to čini n. pr. izričito građanski zakonik Kraljevine Srbije u § 184, onda njegova državina obično nije više državina stvari, već državina prava (Rechtsbesitz).

Državina stvari, kao što kaže Randa u § 2. cit. op., javlja nam se u obliku faktične vlasti nad izvesnom stvari u celosti njenih odnosa. Ali § 311 O. g. z. ubraja među objekte državine sve telesne i bestelesne

stvari, koje su predmet pravnog saobraćaja. Unger²⁹ u svome sistemu privatnog prava kaže, da se pod bestelesnim stvarima imaju razumevati imovinska prava izuzev vlasništva. Zakon dakle poznaje i državinu prava. Državina prava pribavlja se po zakonu izvršivanjem toga prava u svoje ime (§ 312 O. g. z.). Prema tome treba i za ovu vrstu državine dva uslova, prvo da se pravo vrši, upražnjava, uživa (*corpus*), i pored toga da se vrši u svoje ime (*animus*). Tako i srpski G. z. u § 199. alineja 2. kaže, ako su stvari bestelesne, kao prava, onda ćeš držalac ili pri-držalac biti, ako ih uživaš u svoje ime.

Randa u § 2.cit. op. definiše državinu uopšte kao izvesnim postupkom zasnovanu faktičnu mogućnost za opetovanu izvršivanje izvesnog prava. Ako se ova mogućnost pojavljuje kao mogućnost izvršivanja sadržaja prava svojine, to je državina svojinska državina ili državina stvari (*Sachbesitz*); ako pak taj izvesni postupak pruža mogućnost izvršivanja drugog kakvog prava osim svojine, državina je — državina prava (*Rechtsbesitz*).

Ako je pravo lova posebno pravo, onda je po shvaćanju Rande svakako realno pravo (*Realrecht*). Pravno ovo znači, da je pravo na takav način skopčano sa stvari, da pripada svagdašnjem vlasniku iste. Sva ova prava, u koliko dopuštaju mogućnost opetovanog izvršivanja, mogu dakle doći u položaj državine. Ova ali prava tu osobinu nemaju zbog svoje realne prirode, već zbog mogućnosti opetovanog izvršivanja. Važna je za ovo činjenica, da pravo svoju jurističku suštinu ni u čemu ne promeni, kad se spoji sa vlasništvom stvari.

Osobina tako zvane stvarnosti ili realnosti prava (*Realeigenschaft*) za pitanje primenljivosti državine na isto nije bitno. I Randa kod obrade objekata državine, prava u § 24 cit. op. izričito ističe među takvim realnim pravima, koja dopuštaju opetovanu izvršivanje te time i položaj državine, upravo lovna prava. Uz to navodi nekoliko presuda Vrhovnog suda u B. za dokaz tome shvaćanju.³⁰ Pošto dakle realna priroda prava, koja inače povlači za sobom dejstvo, da se tretira isto kao stvar, nije od bitne važnosti za zasadu državine, moramo u državini prava lova videti državinu prava, i ako je državina realnoga prava, te bi mogla biti uvrštena u državinu stvari (*Sachbesitz*).

Tako isto navodi Randa pravo lova u poglavljiju o tužbama radi smetanja posjeda (§ 76 cit. op.) kad govori o toj tužbi u užem smislu i kaže da zahteva dva momenta, državinu i smetanje iste. Državina po njoj može biti državina prava ili stvari, kojom je prilikom bez značaja, da li je državina savesna ili nesavesna, pravična ili nepravična, prava ili neprava (§ 399 O. g. z.). Zaštićena je naime tužbom samo državina.

Tom prilikom tvrdi Randa, da isto kao što za servitutna prava nikad nije bilo sporno, da li uživaju zaštitu posesorne tužbe, tako to nije bilo sporno ni za realna prava, među koja često spadaju i lovna prava. Ovde ali ponovno naglašava, da svojstvo realnosti jurističku prirodu prava ne promenjuje, te tom prilikom kaže, da radi toga i u onim slučajevima, kad takovo realno pravo nije skopčano sa stvari, to pravo kao predmet državine ipak uživa zaštitu posesorne tužbe. U primedbi pod 5. izrikom navodi kao primer za ovo samostalna prava lova. Time bi bilo ukazano na to, da Randa — i pored svog tvrdog stanovišta o

²⁹ Unger, op. cit. pag. 357.

³⁰ Randa, B. pag. 664.

pravnoj prirodi prava lova u svome delu o svojini — ipak u svome ranijem delu o državini vodi računa o mogućnosti pravnog shvaćanja, po kome je pravo lova realno pravo tj. pravo vezano uz pravo svojine, a čak i bez ove povezanosti da može biti samostalni pravni uredaj.

Očito mu je u tome bila pred očima predstava samostalnog i posebnog prava izvršivanja lova na tuđem zemljištu, kao što to predviđa i naš zakon o lovnu u §§ 5—14, kada govori o opštinskim lovištima i davanju istih pod zakup. Po izvadanjima Randinim je dakle nesumljivo, da se tako shvaćenom samostalnom pravu lova mora priznati mogućnost položaja državine i dosledno i zaštita posesornih tužbi.

Ad 2.) Ovo bi ujedno bio odgovor na gore istaknuto pitanje, da li je državina prava lova moguća u slučaju, kad je to pravo obligacionim putem preneto na treće lice, kao posebno pravo izvršivanja lova.

Po svemu iznetom izgleda mi, da je Randino shvaćanje o lovnim pravima za vreme razdoblja od 20 godina, koje leži između prvog izdanja njegove državine (1864) do prvog izdanja monografije o pravu svojine (1884), donekle evoluiralo. Evolucija išla je u tome pravcu, da je za vreme rada o državini gledao na pravo lova više manje po tada još uobičajenoj i od franko-germanskog shvaćanja inspirisanoj ideologiji, po kojoj je pravo lova zamišljeno posebnim samostalnim pravom. Vidno se ali da primetiti, kako je kasnije, kad se je udubio u problem svojine, ovo svoje shvaćanje sve više napuštao, dok nije došao do striktnog stanovišta, da pravo lova nije posebno pravo, već ovlaštenje obuhvaćeno samim sadržajem prava svojine.

Ad 3.) U svome delu o svojini Randa pitanje hvatanja divljači i životinja uopšte (*Tierfang*) nije obradio, pošto je po svome rasporedu obradu originalnih načina pribavljanja svojine, pa time i okupaciju, rasporedio za drugi deo, koji ali, kao što smo već napomenuli, nije stigao da razradi.

Ali zato Randa o tome predmetu u kratkim oštrim crtama govori u radu o državini i to u glavi o pribavljanju državine pokretnih stvari.

U § 11 cit. op. obraduje pojam aprehenzije — uzimanja u posed — tj. onoga čina, kojim dolazi čovek do odnosa državine, tj. do faktične vlasti nad njom.

Tih načina naravno ima vazda. A faktična vlast ne mora uvek biti neposredna; dovoljno je za državinu, da je data nedvojbeni i sigurna mogućnost za postignuće toga neposrednog odnosa između stvari, odnosno prava, i fizičkoga lica.

Randa, smatrajući ubijenu ili ulovljenu divljač kao pokretnu stvar, veli pod tač. 5 na strani 422 cit. op., da se držaocem još ne postaje prostim ubijanjem divljači, nego tek neposrednom ličnom blizinom sa nesumnjivom mogućnošću i voljom istu sebi pribaviti. Stvarno uzimanje u ruku nije potrebno, niti iznošenje ubijene divljači iz lovišta. Randa ovde ne kaže, kako stoji stvar, ako se divljač živa uhvati. Samo primičuje pod napomenom 30) o divljači zamkom, mrežom ili lovkom ulovljenoj, da je tada posvema pitanje stvarnoga stanja (*quaestio facti*), u kojem slučaju se ima tako uhvaćena životinja smatrati u državini. Utiče na ocenu naročito udaljenost, sigurnost lovke, vrsta divljači, mogućnost pristupa trećih i sl. Svakako se bez postojeće namere i bez sigurne mogućnosti, da se stvar preuzme u faktičnu vlast, državina ne pribavlja.

Randa napominje također, da ranjena životinja nije u državini,

doklegod može uteći, izmaći ili preći granicu lovišta. Sledovati ranjenu divljač preko granice lovišta nije dozvoljeno, usprkos tome da je ranjena (I po našem zakonu o lovnu § 34).

Pogrešnom smatra Randa presudu, koja navodi, da se po krivičnom zakonu može krađa divljači tek onda smatrati izvršenom, kad se ubijena divljač iznese iz lovišta. Pojam državine u krivičnom pravu da nije drugi od onoga u civilnom pravu. Jasno je, da u ovom slučaju odlučuje već sama državina, ali dovodi do vrlo spletenih pitanja s obzirom na svojinu. I ona bi nas ovde odvela suviše daleko.

Upozoravajući na činjenicu, da po lovnom pravu pribavljanje državine i pribavljanje svojine ne mora u svakom slučaju zapasti istu ličnost, navodi kao primer lovske krađe. Po važećem mišljenju divljač u slobodi smatra se ničjom stvari, res nullius u smislu gradanskog zakonika. Ukrasti se pak sopstvene ili ničije stvari ne mogu.

Radi ograničenog prostora nije nam moguće dalje zalaziti u veoma zamršene probleme, koji se sada pred nama otvaraju. Vraćajući se na Randu navodimo samo još to, da on u jednoj od tih napomena kaže, da se ne može pridružiti mišljenju Schütze-a, Roth-a, i drugih, da ovlaštenik lova samom aprehenzijom divljači sa strane krivolovca, kao po reprezentantu, pribavlja svojinu. To je naravno samo fikcija i u tome Randa Schulze-u ne može da sleduje. Mi u tome prihvaćamo gledište dr. Dickel-a,³¹ koji to komplikovano pitanje u tančine razraduje i dolazi do zaključka, da krivolovac okupacijom divljači pribavlja doduše sebi državinu, ali ipak svojinu za ovlaštenika lova, samo drugom argumentacijom.

Na ovome mestu Randa obraduje još jedno pitanje državine divljači i to držanje u zverinjaku. On izvodi, da zverinjak sam po sebi još ne daje državinu, jer ova traži neposrednu vlast ili bar mogućnost da se ta vlast sigurno može postići, što ali u velikom zverinjaku nije slučaj. Divljač i ribe su prema tome u državini tek onda, kad su u malim zatvorenim prostorima, divljač u kavezima, ogradama, a ribe u basenu, čabru, zatvorenom čamcu i sl., iz kojih se može uvek i sigurno vaditi.

Tom prilikom osvrće se Randa načelno i na § 295 o. g. z., te ga naziva jurističkim mrtvo-rodenčetom. On tvrdi, da ne može biti sumnje o tome, da je divljač već i onda, kad je u slobodi, a riba u vodi, pokretna stvar u smislu Gradanskog zakona, a ne tek kad se uhvati. Naravno nema značainog pravnika, koji bi se tome gledištu Randinom protivio.

Od važnijih misli, koje Randa izvodi na tome mestu, imamo samo još da napomenemo gledište, po kome Randa ne može da se saglašava s tim, da se divljač smatra pripatkom (pertinencom). Ono što prilikom otuđenja nekretnine pređe na pravnog naslednika, nije po Randinom mišljenju divljač, već samo ovlašćenje na okupaciju divljači, jer je divljač slobodna i ničija, a pravo je lova spojeno sa svojinom zemlje. I nama se čini ovo gledište ispravnim. U primeru vlastitog lovišta (§ 4 z. l.) prelazi pravo sa ovlašćenjem izvršivanja, u drugim slučajevima zemljište prelazi sa pravom lova bez prava izvršivanja, ali sa pravom na otstetu po zakupnini.

Résumé. A l'occasion du centième anniversaire de la naissance du grand savant tchèque Antonin Randa, l'auteur expose les vues de l'illustre légiste sur quelques questions touchant le droit de chasse.

³¹ Dr. K. Dickel, op. cit. § 335.

Dr. P. GJORGJEVIĆ (BEOGRAD):

PICEA OMORICA PANČIĆ I NJENA NALAZIŠTA (*PICEA OMORICA ET SES HABITATS*)

O rasprostranjenju omorike nalazimo iscrpne podatke u raspravi Fr. Novak-a »Zur fünfzigjährigen Entdeckung der *Picea Omorica*« (Mitt. d. d. Dendrol. Gess. No 38. 1927). Po Novak-u omorika se sada nalazi još na obroncima srednjega i gornjega toka reke Drine, i to u tri mala distrikta. Najseverniji, a i najveći distrikt rasprostranjenja omorike nalazi se u srednjem toku i s obeju strana reke Drine, na jugoistočnim izdancima Javorplanine, na planini Tari, na Stolcu i oko Višegrada. Srednji je distrikt rasprostranjenja manji i proteže se u srezu fočanskom, dok se južni distrikt rasprostranjenja nalazi u Drobnjacima (Crna Gora).

Nas interesuje najseverniji od navedenih distrikta iz razloga, što smo u avgustu 1934. imali prilike da obidjemo jedan deo tog distrikta u cilju proučavanja rasprostranjenja omorike u tome kraju. Baveći se neko vreme u okolini Srebrnice mogli smo prikupiti dosta podataka i o najnepristupačnijem, ali i najromantičnijem kraju toga sreza, a to je atar sela Luke, u kome su i neka nalazišta omorike, koja do sada nisu nigde izrično pomenuta u literaturi, te se imaju smatrati kao nova nalazišta omorike u tome kraju.

U najsevernijem distriktu i to u srezu srebrničkom, u kome se nalazi i atar sela Luke, Novak spominje u svojoj citiranoj raspravi ova nalazišta na levoj obali Drine: južne padine bregova Ljutica i Tovarnik planine Javor i istočne padine planinske grupe Igrišnik. I po Weststein-u¹ omorika se nalazi istočno od Igrišnika, i to pojedinačno rasturenja po visokoj šumi, a u većoj količini po stenovitim padinama drinskih jaruga.

Sem na ovim nalazištima u srezu srebrničkom mi smo konstatovali, da se omorika nalazi i zapadno od Igrišnika i to na padini zv. »Strugovo« prema čuki zv. »Gobelja« (960 m. nadm. visina), koja se nalazi iznad samog sela Luke, a na kojoj se čuki nalaze stanovi seoskog kmeta Saliba Durakovića.

Na padini »Strugovo« nalaze se većinom crni borovi (60—80 god.), a među njima nalazi se *Picea Omorica* prečnika 20—30 cm. i visine 16—20 m., tipičnog habitusa uske piramide, sa uspravnim granama pri vrhu stabla.

Na svima ovim omorikovim stablima bilo je dosta šišarica.

Pada u oči, da na ovom nalazištu nema starijih stabala omorike i ne zna se, odakle je moglo doći omorikovo seme na ovu padinu. Međutim povrh padine Strugovo nalazi se t. zv. Borovačka ravan, ispod koje se nalazi selo Krušev dô. Na Borovačkoj ravni sekla je firma Simović 1929-30 god. i verovatno su tada posećena i sva starija omorikova

¹ Österr. Bot. Zeitschrift 1890.

Die Omorica-Fichte, *Picea omorica* (Panč.) Eine monographische Studie 1891.

stabla, koja su na toj ravni rasla, te su dala semena za onaj omorikov podmladak, koji se sada nalazi na padini Strugovo.

Za dokaz ove pretpostavke navodimo iskaz Selmana Delića iz sela Luke, koji je vukao čamovu gradu, koju je firma Simović sekla na Borovačkoj ravni. Delić zna razliku između smrče i omorike, naročito prema veličini šišarica, i potvrdio je, da je firma Simović sekla i zrela omorikova stabla.

Sem ovoga nalazišta u ataru sela Luke nalazi se još jedno, do sada nigde u literaturi nespomenuto nalazište omorike, a to je državna šuma Z a r a d o v i n a, na 836 m. nad morem. U ovoj smrčevoj šumi nalazi se samo jedno odraslo omorikovo stablo, čiji prečnik meri 65 cm., a visina oko 25 m.

Ovo je stablo izrazito tipa omorike. Njegove gornje grane od vrha stabla pa za dva metra niz stablo uspravljenе su na više. Od tih grana pa do polovine visine stabla grane su horizontalne, sa vrhovima pravim, t. j. nisu povijeni na više. Od polovine stabla pa niz stablo debele grane oborene su na niže, povijaju se niz stablo i skoro su uz samo stablo pri-ljubljene, te čine kao neki splet ili mrežu od grana, usled čega ovo stablo i dobija onaj usko-konični habitus. Vrhovi tih debelih grana povijeni su na više, a njihove sekundarne grančice vise na niže, kao kod P i c e a e x c e l s a. Na gornjim pak debelim granama ne vise sekundarne grane na niže, već su one narasle unaokolo oko debele grane.

Četine ovog omorikovog stabla široke su 1,5 mm., sa završkastim vrhom, ali koji je mnogo tuplji no kod četina mladice, dok su bele pruge na gornjoj strani četina mnogo jasnije no kod mladih četina.

Pod ovim omorikovim stablom prikupljeno je dosta šišarica, koje jako variraju u dimenzijama, i to od 3 cm. dužine sa 1,5 cm. debljine pa do 7 cm. dužine i 2,5 cm. debljine.

U neposrednoj blizini ovog omorikovog stabla nalazi se jedno mlado stablo omorike, visoko 2,5 metra, a debelo 6 cm (na debljem kraju). Ova je mladica verovatno postala iz semena obližnje stare omorike, ali je vrlo čudnovato, da se samo ona jedina tu nalazi, ma da je stara omorika bacila velike količine zdravih šišarica.

Četine ove mlade omorike uže su od četina stare omorike i njihova širina meri 1 mm., dok su stare četine, kao što smo videli, široke 1,5 mm. Interesantno je, da se na 15 m. od stare omorike uz kosu nalazi još jedna mlada omorika, visoka 1,40 m. a debela 4 cm. (na debljem kraju). Pada u oči, da su kod ove mlade omorike četine manje i mnogo šiljastije i sa dužim rožastim vrhom no kod drugih dveju omorika, te se može pretpostaviti, da je ta mladica postala od kakvog drugog omorikovog stabla, koje je ranije već posećeno.

Napominjem, da je ovo staro omorikovo stablo jedino, koje sam video u tome kraju tih dimenzija, dok su na ostalim lokalitetima omorike mnogo tanje i njihov prjni prečnik ne prelazi 30 cm.

Résumé. L'auteur décrit quelques habitats nouveaux et jusq'ici inconnus de la Picea omorica dans l' Est de la Bosnie.

VOJTEH LINDTNER (BEOGRAD):

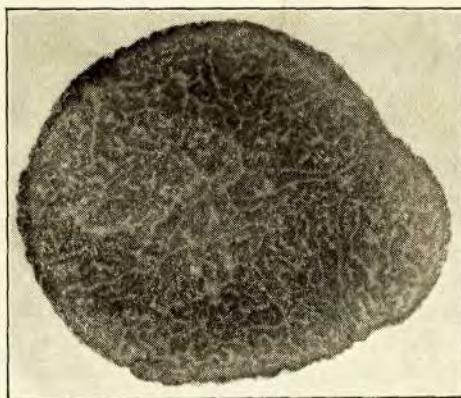
PODZEMNE GLJIVE U SRBIJI (CHAMPIGNONS SUBTERRANÉS EN SERBIE)

U ovom je reč o podzemnim gljivama, koje je g. J. M. Jekić u Šumarskom listu 1933. na strani 477—480 već spomenuo, po spoljašnosti samo rasporedio i predao meni na određivanje. Sa tim materijalom nisam bio zadovoljan. Bilo je jedva 5 bolje očuvanih i u suvom stanju ne iznad 1 cm velikih, okruglastih, još nesazrelih primeraka. Tek pod mikroskopom pokazalo se, da su ovi komadi dve vrste gljiva, ma da po spoljašnosti nije bilo oštре razlike. Kad mi je g. Jekić ispunio želju i u novembru iste godine ljubazno doneo više u formalinu očuvanog i dobro razvijenog materijala, mogao sam biti u zaključima sigurniji, nego što sam bio sa prvim donetim mi materijalom. Ovde je bila boja spora još bleda, ali po obliku i skulpturi već naznačena, tako da sam mogao od docnije donetog mi materijala izabrati primerke, koji odgovaraju već zrelom stadiumu. Preostala su mi još tri komada jedne treće i dva kom., koji pripadaju četvrtoj vrsti podzemnih gljiva, što se moglo jasno videti po sasma drugom obliku i boji spora. Odredio sam gljive po knjizi, koja mi je stojala na raspoloženju u biblioteci botaničke baštne Univerziteta u Beogradu, ali pošto to nije monografija (dakle iscrpljeno delo samo o podzemnim gljivama) i na spomenutom zavodu nema nikakvog materijala, da bih s njim mogao naše gljive uporediti, niti sam ih imao u svom ličnom herbaru, poslao sam probe u reviziju prof. H. Lohwag-u u Beč. Njegovi rezultati i moji slažu se, pošto su ove četiri vrste obične od inače retkih podzemnih gljiva.

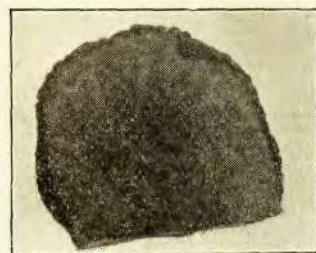
Sretnim slučajem pale su mi u ruke i trife, koje je našao dr. St. Jakšić i na osnovu čega je napisao Ž. Jurišić članak o njima u časopisu »Delo«. Na bot. zavodu Univerziteta ima konserviranih trifova. Na jednoj boci стоји već ožutela etiketa, koja svedoči, da je to Jakšić-Jurišićev materijal iz god. 1897.* Na žalost služi praktikumu, pa zato nema više nijednog celog komada. Preostali su samo parčići, dakle materijal, koga nije više moguće sa sigurnošću odrediti. Svi preseci su otvorene žučkaste boje, nekoji čak bez svetlih žilica (*venae externae*), ali dokaza nema, kakva je konačna boja u preseku i kako se žilice razgranuju, osobine na koje — i pored skulpture spora — treba obratiti pažnju. Dok mi svi ovi znaci ne budu poznati, ne mogu da dam mišljenje. Napomenuo bih samo, da treba, za sad barem, ispraviti sve beleške, koje se odnose na ime trifa u Srbiji. Jurišić je naime zabeležio ime *Tuber melanosporum* Vitt., ali ovo je varijitet *T. brumale*, običan i čoven u francuskom Perigordu, sa rasprostranjnjem u zapadnoj Evropi.

* Jurišićeva publikacija u »Delu« nosi datum 16. I. 1897, dok stoji na etiketi 20. II. 1897 g. Moguće je sad, da taj poslednji datum ne odgovara danu, u kome su bile trife nadene, već da je to datum, kad je bio taj loši materijal metnut u alkohol ili stvarno u februaru sakupljan, ali prema napisu *Tuber melanosporum* Vitt. identičan sa prvim materijalom iz godine 1896.

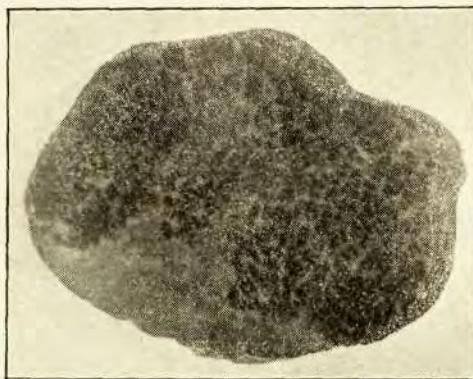
Od podzemnih gljiva bio je dosad iz Srbije poznat samo rod *Tuber*. Ono dakle, što je g. Jekić našao u bukovoj šumi Planine Jastrebac, u visini cca 800 m, u augustu 1933. g., novo je. Tako bi bile iz Srbije poznate sledeće podzemne gljive:

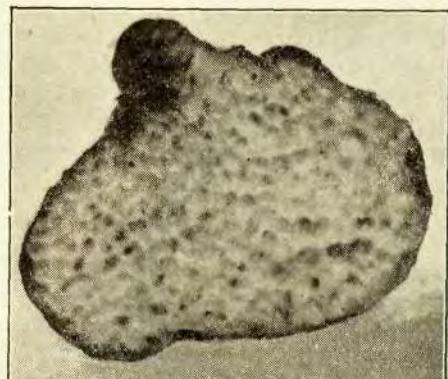
Sl. 1. *Tuber melanosporum* Vitt. Snimak kupljenog materijala iz zbirke bot. zavoda u Beogradu. Boja grafita. Prir. vel. 2.5×2 cm.

Sl. 2. *Tuber*, sp. (?). Jakšić-Jurišićev materijal iz zbirke bot. zavoda u Beogradu. Boja svetlo-okrasta. Prir. vel. 1.2×1.1 cm.

Sl. 3. *Melanogaster variegatus* (Vitt.) Tul. Iz moje zbirke br. 493. Boja zatvoreno-crna. Prir. vel. 2.5×1.9 cm.

Sl. 4. *Leucogaster floccosus* Hesse. Iz zbirke br. 492. Boja umazano bela. Prir. vel. 2.4×1.9 cm.

I. Ascomycetes: 1) *Elaphomyces cervinus* (L. ex S. F. Gray) Schlechten-dal, 3 komada.

2) *Tuber*, sp. (sl. 1 i 2).

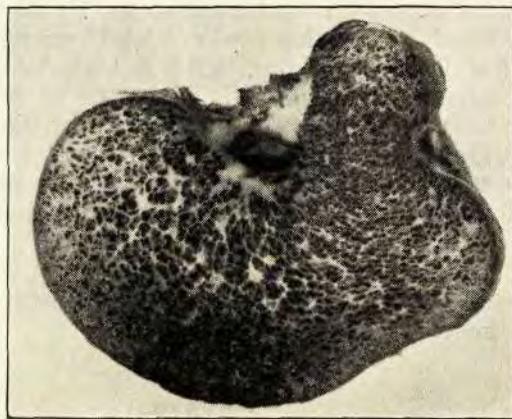
II. Basidiomycetes: 3) *Melanogaster variegatus* (Vitt.) Tul., 3 kom. (sl. 3).

4) *Leucogaster floccosus* Hesse, 2 komada (sl. 4).

5) *Octaviania asterosperma* Vitt. Više komada (sl. 5).

Podzemne gljive ili Hypogee su heterotrofne biljke, t. j. bez aktivnih zelenih zrnaca (hlorofila, kome je potrebno sunce) u ćelijama, sa podzemnim, slabo vidljivim stablom (vegetativnim organom — sekundarnim micelijem), na kome izrastu plodovi trajno okruglasto-gomolja-

stog oblika, koji isto tako ostanu u zemlji. Površina plodova je glatka ili hrapava, pa onda fino cizelirana; gusto je ili ređe bodljikava, katkad nepravilno obavijena micelijem kao kakvom mrežom (na pr. *Melanogaster*, *Elaphomyces*). U starosti se ovakvi znaci uvek gube, iščezavaju, ali je zato unutrašnjost ovih gljiva za određivanje i upoznavanje mero-davna. Presek sa nožem pokazuje nam unutrašnjost ispunjenu mehurićima (do 3 mm, na pr. *Leucogaster*) kao kod hleba ili su zidovi ovih mehurića razvučeni u hodnike i labirinte. Mehurići su zapravo zatvorena gnjezda, koja, više njih, obuhvata peridijsku, te su jedan od drugoga odvojeni pregradama. Svako je gnjezdo prema sredini ispunjeno fertilnim hifama (vlaknama, kojih svršetci daju spore), ali posle fruktifikacije ili ostanu hife i pod mikroskopom još vidljive (na pr. *Melanogaster*) ili pak se resorbuju t. j. izgube oblik pretopivši se u galertu (na pr. *Leucogaster*). Kod drugih opet, gde su labirinti ispunjeni galertom, primetne su

Sl. 5. *Octaviania asterosperma* Vitt. Iz moje zbirke br. 491. Boja mesa crvenasta sa belim granama. Prir. vel. 4:1 \times 3:5 cm.

u skoro homogenoj osnovi svetle grane, koje potiču od baze gljive, te svršavaju malo pre ili dostižu unutrašnju stranu peridijske* ili su grane sitnije, mnogobrojne i kao u vidu koma ili žilica razbacane. Kod trifa (Tuber, sl. 1) je oblik, zbivenost i boja ovih žilica najraznovrstnija, ali labirinta u smislu Basidiomyceta tu kod Ascomyceta nemamo. Dalje može unutrašnjost da je natrpana više praškom (= sporama, na pr. *Elaphomyces*) kao kod puvara, nego sitnijim vlaknastim sterilnim delovima. Ovi sterilni svetli delovi ili zgužvani prazni prostori (labirinti) prouzrokuju na preseku ono tipično mramorisanje. Obavijeni su slojem (himenijem), koji nosi bazidije ili askuse. Podzemnih gljiva sa askusima, u koje spadaju prave trife, nema baš toliko rodova i vrsta kao onih sa bazidijama. Ovi rodovi u sistematskom pogledu nisu još jasno i definitivno ograničeni medu sobom, a to dolazi od toga, što se podzemne gljive samo slučajno nađu i zato naučnjacima sasma mladi stadiji još nisu bili priruci. U zemlji se ovim gljivama peridijski struljenjem raspada. Spore se pak raznose, ako elementarnim razrivanjem zemljišta (kiša, veter) dode

* Peridijski je spoljašnji sloj (kora) više manje srastao sa unutrašnjošću. U rodu *Gautiera* nema tog sloja, pa su zato labirinti kao otvori na samoj površini vidni.

plod na površinu zemlje, gde se posle sušenja još raspuca, te se na ovaj način oslobođe spore.

Traženje podzemnih gljiva olakšano je pomoću svinja, koje se gone u šumu na ispašu, jer ih one po mirisu njuškom iskopaju, te ih vrlo rado jedu. Čobani samo treba da pripaze na svinje na mestima, gde one sa žurbom riju po zemlji, te da im otmu ono, što izruju, kako bi se provedrilo, šta traže. U mnogim slučajevima biće to gliste ili larve insekata. Pod lisnatim drvećem, mladim ili starim, gde nema gustog prekrivača od trave i mahovina, moglo bi se naći podzemne gljive. Svinje neka se teraju napred, a na mestima gde su počele da riju, neka se traži i kopa dalje, ne više od 2 decm u dubinu. Na ovaj način bile su pronađene i gore spomenute gljive.

Želeo bih, da šumsko osoblje obrati pažnju na podzemne gljive. Od toliko njihovih vrsta poznate su za naše krajeve samo gore spomenute. Nāšu otadžbinu treba pretražiti i u tom pogledu, da ne bismo zaostali za drugim narodima. Bio bih zahvalan svakome, koji mi pomogne u skupljanju ovih gljiva, s tim da mi pošalje primerke odmah još sveže, na adresu: Botanička bašta Univerziteta, Beograd, Takovska br. 43. Za svaku novu vrstu nagradiću pošiljaoca. Isto tako mi je dužnost, da na ovom mestu najsrdačnije zahvalim g. Jekiću na usluzi za skupocen materijal. Gospodinu upravniku bot. zavoda Univerziteta u Beogradu prof. dr. L. Glišiću zahvaljujem na dozvoli, da se koristim bibliotekom i aparatima spomenutog zavoda.

Résumé. L'auteur expose les noms et les caractéristiques des champignons subterrénés (truffes) trouvés jusqu'ici en Serbie.

SAOPĆENJA

RAČUNANJE VRIJEDNOSTI ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA.

(Povodom članaka g. ing. L. Petrovića.)

U Šumarskom Listu broj 11 od 1933. g. i broj 11. od 1934. g. raspravlja g. ing. L. Petrović o načinu ustanavljanja vrijednosti šuma, šumskog i poljodjelskog zemljišta i to u prvome redu u onim slučajevima, kada se te vrijednosti ustanovljuju u javne t. j. zvanične svrhe. Tom prigodom konstatiše, da ne postoje dovoljni propisi, koji bi procjenitelju (t. j. činovniku) mogli poslužiti kao oslonac pri procjeni za javne ciljeve. Pisac tvrdi, da je povod za procjene raznovrstan, već prema tome, da li se radi:

- a.) O procjenama u čisto fiskalne ciljeve.
- b.) O procjenama zvaničnog karaktera, koje ali obuhvataju i interes trećih lica. Kako se iz kasnijih izlaganja vidi, ima pisac pod tim nazivom u vidu one procjene, koje vrše zvanična lica u svrhu odmjerivanja prenosnih i ostavinskih pristojiba, pa su dakle i to procjene u čisto fiskalne ciljeve.
- c.) O procjene iama u cilju slobodnog saobraćaja dobara.

S obzirom na ovo kategorisanje moramo primijetiti ovo: Kod procjena kategorije a) i b) ne radi se o tome, da se ustanovi stvarna prometna ili uporabna vrijednost nekretnina, već su te procjene samo sastavni dio metoda koje rješavaju pitanje, kako se ima razdijeliti ukupni iznos državnog poreza na pojedine poreske obvezanike. U toj svojoj zadaći ima državna legislativna vlast suverena prava, nije dužna porez raspodijeliti, da svaka jedinica vrijednosti nacionalnog imetka u jednakoj mjeri podleži pod podmirivanje državnih potreba, jer porez ne plaćaju nacionalni kapitali, već gospodarski subjekti — privrednici. Kod progresivnog poreskog sistema vrijedi načelo, da svaki privredni subjekt ima prema svojim gospodarskim snagama podmirivati državne potrebe, naime u razmjeru spram svoje gospodarske snage. Kako se ima raspodijeliti državni poreski teret na pojedine državljanе, odlučuje narodno predstavništvo, koje kod toga ima u vidu nacionalne, socijalne i političke obzire kao i privredne ciljeve, koje nastoji ostvariti svojom poreskom politikom. U svrhu ostvarenja tih ciljeva može, a ne mora, narodno predstavništvo zaključiti, da se kao poreska osnovica ima uzeti vrijednost nekretnina. Taj pojam vrijednosti nije identičan sa pojmom vrijednosti u slobodnom saobraćaju dobara, jer finansijski zakon takšativno određuje, na koji se način imaju te »vrijednosti« ustanoviti. Tako su sada na snazi propisi, kako se ima ustanovljivati čisti katastralni prihod od zemljišta i katastarska vrijednost zemljišta. Nitko ne tvrdi, a najmanje država, da je ta katastarska vrijednost identična sa vrijednošću, koja dolazi do izražaja u slobodnom ekonomskom životu. Ustanovljivanje ove zvanične vrijednosti samo je jedan detalj poreske tehnike, kojom se ide za tim, da se poreski tereti raspodijele na državljanе.

Smatram, da ova poreska pitanja ne spadaju pred šumarski forum, u koliko nisu u savezu sa pitanjem šumarske politike. Poreski pojam vrijednosti je pozitivna zakonska odredba, a nema ništa ili malo zajedničkog sa ekonomskim pojom vrijednosti, pa se ta dva pojma ne smiju miješati.

Nakon rješavanja poresko-tehničkih pitanja prelazi pisac na raspravu o vrijednosti nekretnina sa čisto ekonomskog stanovišta.

Na strani 651/1933 kaže: »U običnom životu govori se stalno o proceni i ako bi nama šumarima bilo svakako prijatnije i simpatičnije, kada bi se govorilo o izračunavanju vrednosti većih šumskih poseda« (podcrtao potpisani). Na drugom mjestu kaže: »No ipak postoji mogućnost utvrđenja činjenica, da je procena toliko vrednija, za nas prijatnija i zgodnija, u koliko se oslanja na račune« (podcrtao potpisani).

Nešto je novoga, da se kod stručnih istraživanja uvlače neki osjećajni momenti, jer smo dosada smatrali, da istraživač mora tražiti objektivnu istinu, bez obzira na njegove lične simpatije i prijatnosti.

Dalje pisac nastavlja ovako: »Što se tiče metoda procena, postoje u glavnom dva: metod prodajne cene« (pisac pod tim nazivom razumijeva prometnu vrijednost) » i metod prinosne vrednosti. Ne upuštajući se na ovome mestu u razmatranje pojma »vrednosti«, pošto je to tema nacionalno-ekonomskog prirode, koja je mnoga pera u pokret stavila, mi ćemo zaobići to razmatranje i govorićemo, kako se postupa pri utvrđivanju tih vrednosti.«

Kada pisac postavlja ove tvrdnje i najavljuje svoj program, ne možemo mi »zaobići« neka pitanja:

• Kako se može o nekoj stručnoj temi raspravljati, a da se barem u najkraćim potezima ne razjasni pojam objekta istraživanja. To naročito vrijedi s obzirom na ekonomsku pojavu vrijednosti dobara, gdje u ekonomskoj literaturi postoje toliko različita tumačenja i nazirajja, gdje se dolazi do tolikih različitih i oprečnih rezultata, koji postaju razumljivi tekar na temelju opće teoretske dispozicije. Zar možemo neku stvar tražiti, ako ne znamo, kako izgleda i u čemu se sastoji? Zar je okolnost, da neka tema spada u područje nacionalne ekonomije, razlog, da se o toj temi ne ras-

pravlja u Šumarskom listu? Zar si možemo predstaviti mogućnost, da se problem vrijednosti dobara prebaci sa ekonomskog na matematsko polje?

Izgleda, da si pisac tih pitanja nije postavio, jer ih ni ne spominje, već bez daljnog polazi na put, kojeg si je zacrtao. Hoće da rješava ekonomska pitanja uz ignoriranje ekonomske nauke. Ali na tom putu nužno mora postati nevjeran sam sebi, jer već na sljedećoj stranici (652 1933) postavlja neku teoriju o vrijednosti, kada kaže, da kod procjene treba tražiti »stvarnu unutrašnju vrijednost dotičnih dobara«. Iz toga izlazi, da si pisac pojavu vrijednosti predstavlja kao neko svojstvo stvari, kao neki fluid, koji se nalazi u materijalnim dobrima. Zato na drugome mjestu govori o »apsolutnoj vrijednosti«. Da pisac nije stvorio odsudnu odluku, da mimoide nacionalnu ekonomiju, morao bi se sjetiti, da je takovo naziranje o prirodi pojave vrijednosti vladalo do 18. vijeka, dok nisu prvi ekonomski pisci tu pojavu tačnije opisali. Francuz Abbé Condillac je već u 18. stoljeću postavio teoriju vrijednosti, kojom je onemogućio prvobitno i naivno naziranje o pojavi vrijednosti, pa se odonda takovo naziranje više ne pojavljuje u ekonomskoj literaturi. Kolikogod se razne ekonomske teorije međusobno razlikuju, jedno im je ipak zajedničko, da sve shvaćaju vrijednost kao neku pojavu, koja nastupa kao rezultat relacije, koja postoji između ekonomskih subjekata i ekonomskih dobara. Radi toga si pojavu vrijednosti ne možemo zamisliti izolovano od čovjeka, koji stvarima pridaje i priznaje značaj vrijednosti.

Medutim g. Petrović smatra, da su različite cijene, koje razni gospodarski subjekti nude za jedno te isto dobro, dokaz, kako ljudi deformiraju i ne shvaćaju onu »stvarnu unutrašnju« vrijednost stvari, pa se lača Sizifovog posla, kako bi te smetnje, te subjektivne momente eliminirao i tako došao do žudene apsolutne vrijednosti. Smatra, da je zadaća zvaničnih procjena ustanovljivanje apsolutne vrijednosti stvari, pa zato na strani 655-33 tvrdi da takozvane prodajne vrijednosti nemaju za naše (t. j. zvanične) ciljeve mnogo vrijednosti. Smatra, da se apsolutna vrijednost stvari može razabrati jedino iz prihoda od stvari, pa izjavljuje da se za zvanične svrhe mora izračunavati vrijednost prema metodi prinosne vrijednosti.

Dok je u broju 11-33 pisac iznio svoje općenite poglede na predmet, to u broju 11-34 pristupa rješavanju konkretnih ekonomske pitanja na temelju općenitih načela, koja je iznio, to jest da mimoilazi ekonomsku teoriju.

Da nije stvorio ovakove odluke, sigurno pisac ne bi imao onu slobodu kretanja, koju očituje u svojim dalnjim razmatranjima, ali otsutnost nekih općih načela mora nužno voditi do zbrke pojmova.

Slučajeva, gdje se u praksi traži računanje vrijednosti, pisac raspodjeljuje u 10 glavnih kategorija, a svaka kategorija dijeli se u mnoštvo podkategorija i iznimnih slučajeva. Na taj način dolazi do ogromnog broja raznih slučajeva, koji se moraju prema njegovom mišljenju svaki za sebe rješavati kao tipični praktični primjeri.

Kako to namjerava izvesti, vidi se iz nekoliko slučajeva, koje navada.

Kod slučaja broj 1. najviše upada u oči okolnost, da pisac, buduće prihode od glavnog i međutimnih užitaka, koji se očekuju u prvoj ophodnji, diskontira sa 3% na današnju vrijednost. Tako dobivenu svotu smatra periodičkom rentom, koju sa 5% kapitalizira. To samovoljno miješanje kamatne stope pisac obrazlaže praktičnim iskusstvima. Pisac tvrdi, da je za šumsko gospodarstvo adaptirana 3%-na kamatna stopa, radi osebina šumskog gospodarstva i posjeda, pa tu stopu zaista i primjenjuje za diskontiranje. Ali za kapitaliziranje šumskih renta predlaže kamatnu stopu od 5% s obzirom na savremene prilike na našem novčanom tržištu.

Tim tvrdnjama nasuprot moramo uzeti u obzir sljedeće činjenice: Kad pisac tvrdi, da je za šumsko gospodarstvo adaptirana 3%-na kamatna stopa, pa kad se nadalje uzme u obzir, da je šumskoj renti uopće kao i svakom pojedinom obroku iste jedan te isti izvor u šumskom gospodarstvu, onda moraju istaknuta načela vrijediti i za diskontiranje kao i za kapitaliziranje. Pošto se pisac ne zadovoljava sa 3%-nom

kamatnom stopom, onda se iz toga može povući samo jedan zaključak, da je ili 3% ili 5% kamatna stopa krivo primijenjena s obzirom na osebine šumskog gospodarstva.

Još je »zgodnije i simpatičnije« rješavanje slučaja broj 2. Radi se o izračunavanju vrijednosti golog šumskog zemljišta, na kojem će se osnovati johova sastojina sa 30-godišnjom ophodnjom, te se ne predviđaju nikakovi međutimni prihodi od proreda, već samo glavni užitak, koji će se ostvariti nakon 30 godina.

Pisac predmnijeva, da će taj užitak u doba sječe reprezentirati vrijednost od 3.380 dinara. Ne diramo u ovu posve nesigurnu pretpostavku, jer nitko ne može predvidjeti cijenu johovine nakon 30 godina, ali upada nam u oči suvereno ignoriranje matematskih i ekonomskih postulata nauke o računanju vrijednosti šuma.

Pisac kaže na str. 545—1934 doslovce: »Prihod od 3.380 dinara ponavlja se svake 30. godine. Prema tome je godišnji prosečni prihod $3.380 : 30 = 112,66$ Din.«

Prema tome pisac smatra, da je sa ekonomsko-financijskog stanovišta posve identično, ako ja za 30 godina dobivam isplaćenu svotu od 3.380 Din. ili pak ako svake godine dobivam trideseti dio te svote. Usred kapitalističkih rentovnih računa najednoć se zanio u neke čisto nekapitalističke prilike, gdje ne poznavaju kamata na novac, a za čas se opet vraća u kapitalistički svijet, prihvaća rezultate iz svoje nekapitalističke turneje i dalje sa njima kapitalistički postupa. Pošto se vidi, da pisac ipak trajno boravi u zbiljskom kapitalističkom svijetu, to si usprkos kraćih izleta u idealne sfere ne smije dozvoliti slobodu, da u jednom te istom računu pretpostavlja dva posve suprotna ekonomска svijeta. Na terenu današnjeg gospodarskog uređaja pisac je počinio kod izračunavanja godišnje rente iz njezine konačne vrijednosti grubu matematsku pogrešku, jer matematska osnovica rentovnih računa je geometrijska progresija, a pisac tu rentu određuje jednostavnim dividiranjem.

Medutim pisac i dalje nastavlja u tom stilu. Kada je na nedopušten način došao do rezultata, da konačni užitak posle trideset godina odgovara godišnjem užitku od 112,66 Din., nakon toga ustanovljuje kapitalnu vrijednost toga užitka uz pretpostavku, da se radi o vječnoj godišnjoj renti, koju kapitalizira sa 5%-nim kamatnjakom. (Pisac ništa ne smeta kod toga, da se ovdje radi o periodskoj renti, koja se svakih 30 godina pojavljuje). Na taj način dobiva kapitalnu vrijednost rente u iznosu od 2.240 Din. Mislimo bismo, da su time računske operacije dovršene, jer kada smo neku rentu kapitalizovali, onda smo dobili prihodnu (ili prinosnu) vrijednost dotičnog kapitala, koji odbacuje spomenutu rentu.

Ipak nam pisac pruža neko novo iznenadenje, kad kaže: »i dobiveni kapital (t. j. 2.240 Din.) može se smatrati potpun t. j. da će se ostvariti za $30 : 5 = 6$ godina.« Na temelju gornje rečenice pisac diskontira svotu od 2.240 Din sa kamatnom stopom od 3% na 6 godina, te dobiva svotu od 1.876 Din, koju naziva impozantnim imenom: »Apsolutna vrijednost zemljišta.«

Ali u gornjoj rečenici ima gotovo toliko zagonetka, koliko i riječi. Što znači, da je neki »kapital potpun«; što znači, da će se ostvariti za 6 godina, kada se uvodno pretpostavlja 30 godišnja ophodnja, te golo zemljište? Radi čega reducira dobivenu rentovnu vrijednost?

Na sva ova pitanja ne može nam dati odgovora nauka o računanju vrijednosti šuma niti ekonomski nauka, koju pisac tako dosljedno »mimoilazi« već nam jedino može odgovor dati psihologija. Treba naime pažljivo pročitati uvodnu rečenicu kod slučaja broj 2., gdje pisac kaže: »Za ispaše, hrastove izdanačke šume i za ostale niske šume dobiće se praktičnim prilikama odgovarajući rezultat pomoću računanja, koje daje za vreme ophodnje očekivani prihod divizijom sa brojem godina ophodnje.«

Podvukao sam jedan dio rečenice, iz koje se vidi, da pisac i ne traži neku apsolutnu vrijednost zemljišta, već traži samo praktičnim prilikama odgovarajuće rezultate, koje rezultate nakon toga bez ikakvog opravdanja naziva apsolutnom vrijednošću.

Do tog praktičnim prilikama odgovarajućeg rezultata dolazi pisac na taj način, da po miloj volji adira, multiplicira i dividira neke podatke, a na kraju ih još začini sa nešto malo diskontacije.

Pisac je i opet »mimošao« ono glavno pitanje, koje nam se nameće, kad čitamo njegove članke, naime pitanje, koji su to kriteriji, na temelju kojih možemo prosuditi, da li neki rezultat odgovara praktičnim prilikama ili ne?

Držim da smijem umjesto pisca odgovoriti na ovo pitanje, jer postoji samo jedan logičan odgovor: Samo na temelju prometne vrijednosti nekog zemljišta možemo prosuditi, da li neki računski rezultati odgovaraju »praktičkim prilikama«. Prema tome prometna vrijednost ili »prodajna cijena«, kako se izražava pisac, nije od tako malene važnosti, kako to pisac ranije tvrdi, već je najvažniji kriterij čitavog postupka.

Nakon svega toga moramo se pitati, čemu ima da služi čitava parada brojaka i računskih operacija, kada ti računi sami za sebe ne mogu dati nikakovog odgovora na pitanje o vrijednosti nekretnina? To su računi, kojima je rezultat već unaprijed određen, pa stoga nisu potrebni, a nemaju ni svrhe. Ing. Rud. Pipan, Bjelovar.

IZ UDRUŽENJA

UPOZORENJE.

Ovom broju Šumarskog Lista priložena je »Uplatnica« poštanske štedionice u Zagrebu. Prema čl. 10. Pravila Jugoslovenskog šumarskog udruženja dužni su članovi uplatiti članarinu (100 dinara) u prvoj četvrti svake godine.

Molimo cijenjenu gg. članove, da se izvole poslužiti priloženom Uplatnicom.

Kako smo javili u 11 broju našeg lista, obustavili smo otpremu »Šumarskog Lista« svim članovima, koji još nisu uplatili članarinu za godinu 1933.

UPRAVA.

VRAČENI ŠUMARSKI LISTOVI.

Pošta nam je vratila listove otpremljene na slijedeće adrese. Označila je: »retur, otputovao itd.«. Ing. Brizgalin Gjorgje, Beograd, Min. š. i r. retur; Buzuk Nikola, pod-šumar, Gračanica, otputovao; Čajkanović Žarko, šum. savjetnik, Beograd min. š. i r. retur u penziji; Hofman Josip, šef šum. uprave, Podgorica, retur; Janković Djuro, insp. Min. šuma, Beograd, Min. šuma retur u penziji; Dr. Lohwasser Alfred, viši š. savjetnik, Sarajevo, retur; Ing. Knežević Milutin, š. insp., Karlovac, otputovao; Simonović Jovan, viši š. insp. Beograd, Min. šuma, retur u penziji; Ing. Nedimović Svetozar, š. savjetnik, Banjaluka, retur; Vešović Milan, činovnik, Priština, retur; Ing. Žukina Ivan, šum. pripravnik, Sarajevo, retur; Ing. Žegarac Pavle, sres. š. refer, Zagreb, otselio; Vokić Milan, teh. insp., Gračanica, otputovao.

Molimo gg. članove, da nam izvole javiti svaku promjenu svoje adrese, jer uprava sama ne mijenja adresu bez traženja.

UPRAVA.

ЗАПИСНИК

III сједнице Управног одбора Југословенског шумарског удружења, која је одржана у Београду на дне 8. децембра 1934. године.

Присути: Претсједник: Др. Јосип Бален; потпредсједници: инж. Милај Ленарчић и Др. Драгољуб Петровић; благајник: Милан Дринић; одборници: Бабић, Јасић, Михаличек, Премужић, Принић, Никлаус, Ворошић, Марковић, Бегић, Стјепановић, Смилај.

Испричали су се: Инж. Пахерник, инж. Белтрам и тајник Др. Найхард.

I. Овјеровљује се записник сједнице одржане дне 9. IX. 1934.

II. Одобрава се замјена Шумарског Листа за *Acta Botanica*. Закључује се уступити Ботаничком институту у Загребу стара годишта Шумарског Листа, која Југословенско шумарско удружење има на складишту.

III. Подијељују се стипендије Удружења досадањим уживаоцима за школску годину 1934/35 под условом, да до марта положе одређене испите.

IV. Благајнички извјештај прима се на знање.

На предлог г. благајника а с разлога снижења станарине и предвиђеног подбацивања прихода редуциран је буџет расхода за год. 1935 како слиједи:

Издаци: предвиђени са 411.000 Динара смањују се: Ставка 1. „Тисак Шумарског Листа“ за 10.000 Дин; ставка 5. „Путни трошкови тајника и благајника“ за 1.000 Дин; ставка 7. „Поштарина и биљези“ за 2.000 Дин; ставка 8. „Набавка књига итд.“ за 3.000 Дин; ставка 9. „Писаће потребе и потроштине“ за 1.000 Дин; ставка 10. „Хонорари за Шумарски Лист“ за 4.000 Дин; ставка 14. „Набавка инвентара итд.“ за 1.000 Дин; ставка 15. „Гријање и освјетљење просторија уредских“ за 500 Дин; ставка 24. „Путни трошкови одборника“ за 4.000 Дин; ставка 25. „Порези, прирези и кулук“ за 15.500 Дин ставка 26. „Награде и припомоћи писцима за 3.000 Дин; ставка 31. „Депозит за оправак Шум. Дома“ за 4.500 Дин; ставка 32. „Припомоћи студентима од сабирања“ (не улазе) за 500 Дин; ставка 33. „Допринос Керешкенњевој заклади“ за 10.000 Дин; ставка 34. „Допринос Борошићевој заклади“ за 5.000 Дин. — Укупно за 65.000 Динара.

V. Тајнички извјештај се прима на знање.

Читају се извјештаји о комеморативним сједницама подружнице Ј. Ш. У. приједом смрти узвишеног покровитеља Удружења Витешког Краља Александра I Ујединитеља.

VI. Питање предлога нових правила одлаже се до наредне сједнице. Ставља се у дужност тајнику, да до те сједнице спреми компарацију свих досадашњих примједба и предлога и да се подружнице ургирају, које још нису доставиле своје примједбе.

VII. Расправља се о пројекту Министарства за Уредбу о Шум. Савјету. Члан 1. предлога прима се без измене. Члан 2. се надопуњује тиме, да шум. савјет осим давања мишљења Министру шума даје такођер и иницијативе. Члан 3. се закључује изменjeniti у толико, да би шум. савјет сачињавали по два професора сваког шум. факултета, 4 претставника Југословенског шумарског удружења, претставник имовних општина, земљишних заједница, 2 претставника приватних шумских посједа, 1 претставник трговачке коморе, генерални директор Шипада, 1 претставник пољопривреде, 2 претставника шумске индустрије (велике и мале), по један претставник Министарства војске, Министарства саобраћаја, Министарства финансија, те Главног задружног савеза. Остали чланови пројекта примају се уз мање измене. Закључује се упутити Министарству претставку по предмету и приложити такођер одвојено мишљење Инж. О. Миклау-а и Љубљанске подружнице.

VIII. Пошто прије дана Св. Саве неће бити сједнице Одбора закључује се, да овогодишње натјечajne радње студената шумарства за светосавске награде Удружења оцјене: др. Петрачић и тајник др. Найхард за загребачки те др. Бален и др. Петровић за београдски факултет. Претсједник др. Бален излаже, како би требало у будуће универзитетима ставити предвиђену своту на располагање, да факултети сами распишу теме и изврше награђивање. Закључује се, да за ову годину остане по досадању пракси, а за слиједећу годину да се предмет расправи на којој наредној сједници.

IX. Благајник чита предлог госп. инж. Баранца за претставку по предмету систематизације мјеста. У претставци се тражи повећање броја мјеста. Закључује се

претставку одаслати Министарском савјету, госп. Министру шума, Министру финансија, Министру унутрашњих дјела као и осталим одлучујућим факторима.

X. Прима се понуда Надбискупске тискаре за штампање Шумарског Листа у 1935 години ако снизи понуду за 5%.

XI. Читају се молбе за потпоре из Керешкенијеве закљаде.

Закључују се расположиву своту од 1.000 динара подједнако раздијелити међу молитељице.

XII. Прима се предлог госп. претсједника, да се разашаљу позиви подружницима као и најистакнутијим члановима за израду једног плана за унапређивање шумарства кроз наредних 5 или 10 година. Одговоре терминирати са 15. II. како би наредна сједница о њима могла да расправља. У Шумарском Листу онда приказати ствар.

XIII. Читају се дописи у предмету оснивања новог централног одбора шумске индустрије.

Закључују се, да је Удружење спремно сарађивати код оснивања и рада те организације. На оснивачкој скупштини ће Удружење заступати госп. потпретсједник инж. Милан Ленарчић, а у колико он буде већ заступао коју другу организацију, заступат ће ј. Ш. У. потпретсједник госп. др. Драгољуб Петровић. Али Удружење је приморано, да се унапријед због буџетских немогућности отгради од било каковог трошка у предмету централног одбора. — На предлог госп. претсједника се закључује предложити надлежним, да сједиште Централног одбора буде у Министарству шума или код Завода за унапређивање спољне трговине.

XIV. Чита се допис Министарства у предмету наставе у лугарским школама. Госп. инж. Бабић чита реферат по предмету, који се са одобравањем прихваћа. Закључују се Министарству одговорити: 1. да се настава у луг. школама подигне на 2 године; 2. да се за чуваре лова не увађају на тим школама посебни одјели, већ да сви асполенти буду довољно упућени у ловство, а ако је потребно могу поједине бандовине оснивати повремено засебне течајеве за чуваре лова.

XV. Примају се нови чланови. Редовити: инж. Радошевић Јосип, шумар. инжињер код шум. управе у Окраду; инж. Дерета Борислав, шум. инжињерски приправник код Дирекције шума Алексинац; Лулић Стјепан, чин. приправник шум. управе Плитвич. Лесковац; Мамула Јово, паропила Јасенак. — Помагачи: Шандровчани Мијо, студ. форест, Загреб; Ходоровски Срђан, студ. форест, Загреб; Враничар Мартин, абољ. шумарства, Сламна вас Метлика; Першић Фрањо, студ. форест, Загреб.

Истушили су из чланства: Кој Карло, чиновник Кроатија д. д. шум. инд. дрва, Тузла; Балићевић Анте, Карловач; Јосип Блаха, шумарник, Радоха; инж. Смиљко Сокол Загреб; инж. Цвејић Никола, оперни пјевач, Брио.

XVI. Одбија се у цијelости предлог кр. банске управе у Нишу, да се Удружење заузме на надлежном мјесту, како би се спојила служба управе државних шума са шумарском политичком службом (надлежности дирекција шума да пређу банским управама, а шумске управе да се споје са службом српских шум. референата).

XVII. Закључује се за подизање споменика благочинившем Витешком Краљу и Високом Покровитељу Удружења Александру I. Ујединитељу вотирати прилог од 1.000 динара, а на позив начелника града Загреба.

XVIII. На предлог госп. инж. Марковића се закључује тражити путеве за сужбијање незапослености младих шумарских инжињера. Вардарска бандовина премда једна од најсиромашнијих има на свом буџету 5 шумарских инжињера, а има наде, да ће по наредном буџету бити још даљња тројица.

Закључује се замолити све бандовине да слично поступе. Закључује се у смислу предлога Скопске подружнице послати претставку Министарству шума по предмету незапослених колега. Инж. Борошић извјешћује, да у Министарству има 109 молби незапослених шумарских инжињера. Нема изгледа да ће се до године моћи стално

да упосле. У Министарству постоји листа где су сврстани по годинама апсолвирања па ће се у будуће намјештати само и искључиво по редосљеду те листе.

Инж. Миклау приказује како срески шум. референти и пензионери управљају приватним шумама и тако узимају мјеста неупосленима.

XIX. Др. Петровић предлаже да се од Министарства затражи пројекат закона о откупу сервитута у Босни и Херцеговини, што се прима. — Закључује се тај нацрт доставити гг. Бабићу, Бегићу и Петровићу с тиме, да га проуче за наредну сједницу.

XX. Инж. Миклау предлаже, да се од Министарства грађевина затражи пројекат закона о инжењерима. Прима се и за референте одређују гг. Миклау и Премужић.

Једнако се закључује и у предмету пројекта закона о туризму с тиме да о њему реферирају гг. Премужић, Михаличек и Миклау.

XI. На предлог г. инж. Бабића закључује се, да се стипендије Удружења у будуће давају на спомен благочинушишт Високог Покровитеља Краља Ујединитеља, што се прима.

UPLATA ČLANARINE U MJESECU NOVEMBRU GOD. 1934.

Redovitih članova: Anderka Julio, Vinkovci Din 100.— за god. 1934.; Baličević Ante, Karlovac Din 50.— за II. polg. 1933. i 50.— Din za I. polg. 1934.; Balić Ivan, Otočac Din 200.— за god. 1933. i 1934.; Bosiljević Vlado, Vinkovci Din 50.— за I. polg. 1933.; Cvitovac Vjekoslav, Zavalje Din 60.— за II. polg. 1933.; Dukčević Martin, Velika Gorica Din 100.— за god. 1933.; Drašković Rade, Zagreb Din 100.— за god. 1934.; Dujić Branko, Cetinje Din 100.— за god. 1933.; Dumendžić Adolf, Zagreb Din 100.— за god. 1933.; Ivančan Cvetko, Bjelovar Din 200.— за god. 1933. i 1934.; Kohut Ladislav, Senj Din 218.— за god. 1933., 1934. i 1935.; Knez Antun, Nova Gradiška Din 100.— за god. 1933.; Miška Krešimir, Podgorač Din 100.— за god. 1932.; Marušić Mijo, Djakovo Din 200.— за god. 1933. i 1934.; Nikšić Stjepan, Gospic Din 100.— за god. 133.; Oraš Igo, Makarska Din 100.— за god. 1934.; Piškorić Oskar, Zagreb Din 22.— за god. 1934.; Runje Hinko, Vukovar Din 50.— за II. polg. 1932. i 50.— Din za I. polg. 1933.; Radošević Josip, Skrad Din 120.— за god. 1934. i upis; Sekulić Kosta, Morović Din 200.— за god. 1932. i 1933.; Sokol Smilko, Zagreb Din 100.— за god. 1932.; Štefovović Josip, Križevci Din 100.— за god. 1934.; Vukmirović Bogdan, Sisak Din 200.— за god. 1932. i 1933.; Turkalj Zlatko, Ogulin Din 11.— за god. 1935. a conto; Tonković Duro, Plitv. Ljeskovac Din 100.— за 1934.; Žagar Bogdan, Crikvenica Din 100.— за god. 1934.; Živković Mihajlo, Irig Din 200.— за II. polg. 1932., za god. 1933. i polg. 1934.

Redovitih članova sa područja Podružnice Ljubljana: Blaha Josip, Radoha Din 100.— за god. 1934.; Lach Rade, Ljubljana Din 100.— за god. 1933.; Lenarčić Josip, Verd-Vrhnika Din 100.— за god. 1934.

Redovitih članova sa područja Podružnice Sarajevo: Kopp Karlo, Tuzla Din 100.— за god. 1932. i Din 50.— за I. polg. 1933.; Nikić Stjepan, Sarajevo Din 100.— за god. 1933.; Šter Milan, Bajina Bašta, Din 100.— за god. 1934.; Mikša Stjepan, Ilijža Din 200.— за god. 1933. i 1934.

Redovitih članova sa područja Podružnice Banjaluka: Lohwasser Alfred, Banjaluka Din 200.— за god. 1933. i 1934.; Sučić Jakob, Brčko Din 50.— за II. polg. 1932. i Din 100.— за god. 1934.; Perović Vukašin, Banjaluka Din 220.— за god. 1933. i upis i za god. 1934.

Redovitih članova sa područja Podružnice Skoplje: Hofman Ivan, Gnjilane Din 100.— за god. 1934.; Mijušković Petar, Priština Din 100.— за god. 1933. i Din 50.— за I. polg. 1934.; Sunjevarić Milenko, Bitoliš Din 100.— за god. 1934.

Redovitih članova sa područja Podružnice Beograd: Petrović Lazar, Beograd za god. 1933., 1934. i 1935.

Uplata članova pomagača u mjesecu novembru god. 1934.: Manz Eduard, Teslić Din 75.— za II. polg. 1933. i god. 1934.; Radić Petar, Sr. Mitrovica Din 25.— za II. polg. 1934.; Dereta Borislav, Aleksinac Din 100.— za god. 1933. i 1934.; Herjavec Drago, Sušak Din 100.— za god. 1933. i 1934.; Miletić Šime, Oštrelj Din 50.— za god. 1932.; Vujić Pavle, Oštrelj Din 50.— za god. 1934.; Podkonjak Milan, Oštrelj Din 100.— za god. 1932. i 1933.; Mihajlović Miodrag, Beograd Din 50.— za god. 1933.; Kreč Franjo, Zagreb Din 50.— za god. 1933.

IZ UDRUŽENJA STUDENATA ŠUMARSTVA.

Udruženje studenata šumarstva na sveučilištu u Zagrebu prireduje na dne 12. januara »Šumarsko plesno veče«. Od prihoda će Udruženje izdavati skripta, a eventualno prirediti naučnu ekskurziju slušača šumarstva. Udruženje moli za pomoć te svoje priredbe. Prilozi bilo u novcu ili u naravi (divljač, rogovlje itd. za tombolu) molimo slati na adresu Udruženja, Zagreb, Vukotinovićeva 2. **Uprrava.**

IZ UREDNIŠTVA

ISPRAVAK.

U broju 12 Šumarskog Lista od prošle godine strana 620 treba sliku, koja je označena kao »Sl. 1.« označiti brojem 2 i obratno tamošnju sliku 2 označiti brojem 1.

PRI PRELAZU U NOVU GODINU

Čestita Uredništvo svim članovima našega Udruženja kao i saradnicima Šum. Lista sa željom, da im nova godina bude sretnija i plodnija od minule. Kakvi smo sami, takav nam je i stručni organ. Kakav je on bio dosada, znamo; da u buduće bude i bolji, nastojmo!

ISPRAVAK.

U mojoj recenziji knjige prof. Ugrenovića »Tehnika trgovine drvetom« otšampanoj na stranici 631 do 638 decembarske sveske Š. L. za god. 1934. potkrale su se kod diktovanja rukopisa nekoje pisarske pogreške, koje su u žurbi da tekst dospije u štampu, ostale neopažene.

Pošto bi te pogreške mogle da mame smisao, potrebno je da se isprave. Tako: na strani 632 deveti red odozdo umesto reći »u Sloveniji i...« treba da stoji »u Slavoniji i...«; na strani 634 šesti red odozdo umesto reći »kod priručnika« treba da stoji »kao priručnik«; na strani 635 deveti red odozgo umesto reći »rezonas« treba da stoji »rezonanc«; na str. 635 red 18 i 24 odozgo umesto reći »od tesanog« treba da stoji »otesanog«; na str. 637 šesnaesti red odozgo reč »uskih« treba da sasvim izostane; na str. 637 četrnaesti red odozdo umesto reći »uvrštavanje« treba da stoji »uvertavanje«.

Osim tih krupnijih ima još i sitnijih pogrešaka u pogledu narečja (članak je pisan ekavštinom) i u pogledu interpunkcije, što će čitaoci i sami uočiti. Ing. Jovo Metlaš

KNJIŽEVNOST

**LEOPOLD HUFNAGEL: PRAKTISCHE ANLEITUNG ZUR WALDWERTRECHNUNG,
Wien 1934, str. 62.**

Poznati i mnogo uvaženi šumarski stručnjak Ing. Dr. h. c. Leopold Hufnagel izdao je nedavno praktični uvod u računanje vrijednosti šuma. Isti je pisac god. 1911. napisao knjižicu »Praktično uređivanje šuma«, kojom je dobro poslužio posjednicima šuma, da ih uputi, kako se sastavljaju gospodarske osnove za šume.

U ovom novom djelu teži pisac istom cilju, da ovu nauku pojednostavnji i za praksi učini upotrebivijom. Po našem mišljenju ne može potpuno da postigne taj cilj, kad u predgovoru zabacuje potrebu teoretskog razglašavanja ove nauke, a pogotovo nacionalno-ekonomskih zasada, na kojima se nauka računanja vrijednosti šuma osniva.

Knjiga je razdijeljena u 3 dijela, sa 4 tabele kamatno-kamatnog računa. U uvodu pisac ističe, da se dosadanji naziv »nauka o računanju vrijednosti šuma« zamijeni boljim »procjenjivanje vrijednosti šuma«. To opravdava time, što najvažniji elementi, kojima računanje vrijednosti šuma operira, kao: cijena, troškovi, ophodnja, etat, kamatnjak i dr., zavise o stručnom razmatranju i prosudjivanju, dakle se ocjenjuju, a ne dobivaju računom.

U prvom poglavlju prvog dijela izlaže pisac kamatno-kamatni račun, troškove sječe, cijene drvu, troškove uprave, poreza, čuvanja i kulturne troškove. Od važnosti su upute za upotrebu kamanjaka, budući da je kamatnjak jedan od najvažnijih faktora računanja vrijednosti šuma, te se kod njegovog izbora mora vrlo oprezno postupati.

Druge poglavlje obraduje procjenu šumskog zemljišta i sastojine. Za određivanje vrijednosti šumskog zemljišta pisac navodi troškovnu vrijednost, koja se može upotrijebiti za manje parcele, nadalje rentovnu, prometnu i prihodnu vrijednost zemljišta. Prihodnu vrijednost zemljišta računa po Faustmannovoj formuli, koju nešto pojednostavnjuje. Za određivanje vrijednosti sastojine predlaže pisac troškovnu, prihodnu, rentovnu i prometnu vrijednost sastojina. Troškovnu vrijednost sastojina računa po Faustmannovoj formuli, koju pojednostavnjuje ispuštanjem kamata zemljišnog kapitala iz računa. Taj postupak opravdava time, što se uz visok kamatnjak dobiva velik rezultat, koji je često neuporabiv. Krivnja za taj veliki rezultat, kako navada pisac na str. 17, leži na kamatima zemljišnog kapitala, koji se tobože ne mogu nikad u gospodarskom životu ostvariti, te ih stoga treba iz praktičnog računa izbaciti. Držimo, da taj navod ne стоји. Ako se u formulu troškovne vrijednosti sastojine za vrijednost zemljišta uzme prihodna vrijednost, što uvijek mora biti, budući da se vrijednost mlade sastojine ne može opteretiti drugom zemljišnom rentom, nego onom koju one daju, to je uz veći kamatnjak troškovna vrijednost manja. Prema tome ujednostavljenje formule kao i opravdanje ujednostavljenja ne izgleda uvjerljivo.

Na isti način pojednostavljuje pisac i formulu prihodne vrijednosti sastojine od Heyra (str. 19). Iz odnosne formule izbacuje još i kamate kapitala uprave, poreza i čuvanja. Troškovi uprave mogu se, kako i sam pisac naglašuje, ispuštiti kod malenih šumskih dijelova, jer vlasnik šume vrši sam upravu i čuvanje, a porez koji plaća tereti samo zemljište, a ne i sastojinu. Nadalje pisac u tom poglavlju navodi metodu određivanja vrijednosti sastojine po Martineitu, koja je od drugih pisaca zabačena, zatim način procjene sporednih prihoda, te zgrada potrebnih u šumskom gospodarstvu.

U trećem poglavlju izlaže procjenu vrijednosti cijele šume na temelju rentovne vrijednosti šume. Rentovna se vrijednost može prema piscu upotrijebiti u slučaju, da je budući etat trajan i jednak, isto tako prihodi i troškovi, drugim riječima, ako je gospodarska jedinica u približno normalnom stanju. Ne postoji li takovo stanje, odnosno bude li mijenjan etat, određuje se vrijednost cijele šume na temelju kombinovane rentovne vrijednosti.

U drugom dijelu obraduje pisac upotrebu pojedinih metoda nauke računanja vrijednosti šuma za praktične slučajeve. Ispravno naglašava, da procjenu šume treba provesti po svim metodama, koji se u danom slučaju mogu upotrijebiti, te dobivene rezultate uporediti. Za svaki praktični slučaj ističe visinu kamatnjaka, s kojim treba računati. Slučajevi, koje pisac obraduje, jesu: kupnja ili prodaja šuma, prodajna vrijednost šuma sa malih površina, procjena šuma zbog diobe, procjena šuma zbog izvlašćenja, procjena šume zbog osiguranja protiv požara, određivanje štete od divljači i dima, određivanje zakupa zemljišta, vrijednosti pojedinog stabla, vrijednosti godišnjeg prirasta i poreza. Najposlije ističe osebine kod procjene preborne, srednje i niske šume, te tok kod brze procjene.

Treći dio sačinjava šumska statika. U tom dijelu obraduje pisac izbor ophodnje, izbor sječive dobi jedne sastojine i lučenje kapitala od rente. Ophodnje, koje napominje, jesu: financijalna, ophodnja najvećeg sirovog prihoda, ophodnja najveće šumske rente, ophodnja najvećeg ukamačenja vrijednosti šume (šumskih kapitala).

Pisac prigovara teoriji najvećeg čistog prihoda u finansijskom smislu, t. j. teoriji zemljишne rente (str. 52) i navodi, da dobivena finansijska ophodnja na temelju najveće zemljишne rente ne odgovara stvarnosti, te da i pristaše te teorije dopuštaju, da se izračunata ophodnja prema osjećaju povisi za 20 godina ili da ostaje već nobičajena ophodnja. Razumljivo je po sebi, da se ophodnja ne može tačno na godinu odrediti, jer to leži u biti velike duljine vremena šumske proizvodnje.

Za određivanje sječive dobi sastojina pisac navodi, da se upotrebljava postotak zrelosti i »maksimum prosječnog prihoda na drvu«. Za postotak zrelosti daje samo formulu od Presslera. Pisac međutim navodi, da jedna sastojina nije tako dugo zrela za sječu, dok je njen postotak zrelosti manji od gospodarskog kamatnjaka (str. 55). No međutim sastojina do svoje finansijske sječive dobi iskazuje uvijek veći postotak zrelosti od gospodarskog kamatnjaka, a za zrelost sastojine odlučno je vrijeme, kada postotak zrelosti trajno postaje manji od gospodarskog kamatnjaka. Nadalje pisac naglašava, da u praksi postotak zrelosti ne zaslužuje nikakovu pažnju radi nesigurnosti određivanja produktivnih kapitala i postotka »prirasta skupoče«, već da je dovoljno odrediti i uporediti postotak prirasta mase i kvalitativni postotak prirasta odnosnih sastojina, te da se tako dobije relativna zrelost za sječu dotične sastojine.

Kako smo već naglasili, piscu je bila svrha, da što više ujednostavnii metode računanja vrijednosti šuma, te da ih time učini pristupačnijima u praksi. Upoređenjem rezultata dobivenih raznim metodama kod pojedinih praktičnih slučajeva nastoji da dade smjernice i upute praktičarima, kako treba da postupe i kojim smjerom treba da idu. Požaliti je međutim, da pisac ni u teoretskom ni u praktičnom dijelu ne daje praktičnih primjera za pojedine slučajeve, koje iznosi. Sa primjerima bi postavljenoi svrsi najbolje poslužio.

Ing. M. Plavšić.

Prof. Dr. D. NENADIĆ: ŠUMARSKO-LOVAČKI KALENDAR ZA GODINU 1935.

Nedavno je izašlo iz štampe novo izdanje ovog najprikladnijeg domaćeg šumarskog priručnika.

Od važnosti je spomenuti, da su u ovom izdanju Skrižaljke za drvne mase bukovih i hrastovih stabala, koje se određuju na osnovu prsnog promjera i visine, upotpunjene podacima za najtanja stabla. Tako su doneseni podaci za mase bukovih stabalaca sa deblinom od 6—17 cm i visinom od 7—17 m. Za hrastova stabalaca doneseni su isto takvi podaci za debline od 5—13 cm i visine od 6—15 m.

Poglavlje »Iz nauke i života« posve je preradeno. U tome poglavlju osobito je interesantan članak Prof. Dr. Tućana »Gibanje u krugu«, gdje se objašnjava veza živog i neživog svijeta, veza između minerala i kamenja s jedne, te biljaka i životinja s druge strane. I članak »Životinje kao faktor biološkog ravnotežja u prirodi«

zaslužuje naročitu pažnju zbog misli, koje su u njem iznesene. Pod natpisom »Kresanje grana sa stabala« donijeta su pravila o kresanju donjih, suhih grana u sastojinama, koje mjere moderno šumsko gospodarstvo preduzima u cilju odgajanja sastojina sa što većom tehničkom vrijednošću. I ostali članci i bilješke u ovome poglavlju interesantni su i poučni.

U poglavlju »Iz poljoprivrede« donijeta su neka vrlo važna uputstva o sjetvi sjemena, zatim iz područja stočarstva, peradarstva i voćarstva. Podaci i bilješke u poglavlju »Razno« također su veoma zanimljivi i poučni.

Napominjem da je izmjenama i nadopunama provedenim poslednjih godina Šumarsko-lovački kalendar prilagođen posvema potrebama prakse. Na osnovu podataka u tome kalendaru moguće je brzo riješiti svako pitanje iz praktičnog šumarskog života.

Kalendar se može nabaviti kod izdavača, Prof. Dr. Đ Nenadića, Zagreb, Vukotinovićeva ul. 2, uz cijenu od Din 25 po komadu.

Ing. Milan Anić.

PREGLED ČASOPISA.

Forstarchiv, 1933 Hft 8 — Dr. Wettstein-Westerheim: Züchtungsversuche mit Forstpflanzen. (Pokusi sa uzgajanjem šum. biljaka nastalih križanjem sjemena). — Berner: Zum Spannerfrass in der Letzlinger Heide. (O štetama od borove grbe u L. H.). — Die Festlegung forstlicher Fachausdrücke. (Utvrđivanje šumarskih stručnih izraza). — K. Junack: Klengen von Lärchenzapfen. (O trušenju ariševa sjemena. U članku je prikazan rezultat jednoga autorova pokusa, kod koga je promatrano ispadanje sjemena iz 16 ariševih češera, ubranih u januaru 1932. To motrenje vršeno je kod obične sobne temperature i kod povišene temperature. Sjeme koje je istrušeno kod obične temperature imalo je nakon godinu dana iza trušenja bolju klijavost nego sjeme istrušeno kod više temperature).

Hft 9 — Dr. Strehlke: Einsatzmöglichkeiten des freiwilligen Arbeitsdienstes in der deutschen Forstwirtschaft. (O mogućnostima povećanja dobrovoljnog rada u njemačkom šumarstvu. Autor predviđa da bi se dobrovoljni rad mogao primijeniti kod pošumljavanja neplodnih površina, povećanog iskorišćivanja smole, čišćenja mladih kultura, gradnje šumskih puteva i dr.). — W. Schmidt: Der Arbeitsdienst in den Siegerländer Haubergen. (Rezultati dobrovoljnog rada u S. H.). — Maul-Sauerbier: Aufastungen. (Čišćenje mladih kultura od grana putem dobrovoljnog rada). — Dr. H. Hilf i H. Loycke: Neue Waldarbeit durch Kiefernharzgewinnung. (Novi način uposlijenja radne snage kod smolareњa u borovim šumama. Prije rata uvažala je Njemačka 85.000 t smole i 33.000 t terpentinskog ulja, i to 9% od toga iz USA i 10% iz Francuske. Poslije rata taj se uvoz sve više smanjuje. God. 1928. proizvedeno je u Njemačkoj 70.000 t smole i 15.000 t terp. ulja. Kako je nadeno, da obični bor proizvodi odličnu smolu, zavedeno je ondje od 1932. g. smolareњe u borovim šumama, i to kombinovanim Chorin-Schwedlerovim načinom. Kod tog načina smolareњa dobije se u sirovoj borovoј smoli 23—25% terpentina. U čitavoj Njemačkoj može se uzeti da imade otvrilike 55.000 ha borovih sastojina u kojima se može svake godine vršiti smolareњe. Prikod po ha može se uzeti da iznosi godišnje 500 kg ili ukupno 27.500 t, a to prestavlja $\frac{1}{3}$ cijelokupne potrebe na smoli u Njemačkoj. Za potpuno iskorišćivanje smole u njem. borovim šumama predviđa autor gotovo stalnu upotrebu od 11.000 radnika).

Hft 10 — Oelkers: Zu »Wiedemann, Brauchbarkeit der Zahlenangaben Oelkers«. (Odgovor Oelkersa na Wiedemannov članak »Upotrebljivost Oelkersovih brojčanih podataka u njegovim knjigama o uzgajanju šuma, koji je stampan u Zeitschr. f. Forst- u. Jagdwesen 1933, str. 177). — Dr. Liese: Brunchorstia destruens Eriks., Erreger des Triebssterbens der Kiefer. (Brunchorstia destruens Eriks. kao uzročnik propadanja borovih izbojaka).

Hft 11 — Dr. Mayer-Wegelin: Steigerung der Holzqualität und Erweiterung der Holzverwendung. (O povećavanju kvalitete drva i proširenju upotrebe drva. U članku su navedeni noviji pogledi o uzgajanju što vrednijih sastojina i o raznim mogućnostima upotrebe drva. Povećana upotreba drva predviđa se u kućanstvu, zatim za željezničke pragove, rudničko drvo i, naročito, za kemijsku preradbu. Uz članak je navedena novija literatura, koja se bavi tim problemima). — Koechler: Fehler an Furniereichen. (Griješke hrastovog drva obzirom na upotrebu za furnire).

Hft 12 — Dr. Hilf: Der Nationalsozialismus und die deutsche Forstwirtschaft. (Nacionalni socijalizam i njemačko šumarstvo).

Hft 13 — Dr. Küper: Ermittlung der kritischen Puppenzahl auf rechnerischem Wege. (Određivanje kritičnog broja kukuljica borove sovice računskim putem). — Dr. Herling: Zum Haushalt der Preussischen Staatsforstverwaltung für das Rechnungsjahr 1933. (O gospodarenju pruske drž. šumske uprave u rač. godini 1933).

Hft 14 — Dr. Bungert: Grundsätzliches zur Frage des Forstdüngungsversuches. (O pokusima sa umjetnim dubrenjem u šumarstvu. Napisano u vezi sa radnjom Prof. Dr. Wiedemann: »Sadanje stanje umjetnog dubrenja u šumarstvu«, štampanom u »Arbeiten der deutschen Landwirtschaftsgesellschafts«, Hft 385, str. 84, Berlin 1932. U toj radnji sadržan je izvještaj o pokusima sa umjetnim dubrenjem zasnovanim po Schwappachu i njegovim saradnicima 1902—1912). — Dr. Barth: Leistungsfähigkeit und Leistungsmöglichkeit. (O sposobnosti i mogućnosti učinka. Prilog metodici određivanja vremena kod izvadanja šumskih radova).

Hft 15 — Dr. Wittich: Stand und Aussichten einer Mikrobiologie des Waldbodens. (Sadanje stanje i izgledi mikrobiologije šumskog tla).

Hft 16 — Dr. Strehlke: Berufsauslese und Eignungsprüfung. (Izbor zvanja i ispitivanje sposobnosti). — Zabler: Doppelte und einfache Kluppung von Fichtenstammholz unter 20 cm Durchmesser. (Unakrsno i jednostruko klupovanje smrekovih debalaca ispod 20 cm promjera).

LIČNE VIJESTI

† ELZEAR MLINARIĆ.

Dne 21. oktobra o. g. umro je u Zagrebu šum. savjetnik Elzear Mlinarić. Roden je u Zagrebu 1858. od imućnih gradanskih roditelja. Svršio je u Zagrebu 6 razreda realke. Godine 1877. došao je u Krijevce, gdje je svršio gospodarsku i šumarsku struku.

Služio je kod c. i kr. namjesništva u Zadru i u dalm. provinciji. Osobito se je istaknuo sa šum. kulturama na Kršu. God. 1882. prešao je u službu Gjurgjevačke imov. općine i bio je šef šum. uprave u Bjelovaru. Tu je mnogo radio na kulturama, od kojih vidimo danas već lijepе sastojine. Male enklave iskitio je crnogoricom, što se još danas svida prolaznicima šumom.

Bio je vrlo kolegijalan i društven.

Umirovljen je na vlastitu molbu. Penziju je uživao preko 25 godina u Zagrebu. Svoje stare dane posvetio je karitativnoj djelatnosti i Domu milosrda.

Na njegovom pogrebu vidili smo, koliko je bio ljubljen i poštovan od zagrebačkog građanstva.

Pokoj njegovoj plemenitoj duši!

Drnić.

Althaler Franjo, kr. šum. nadsavjetnik u p., umro je 23. augusta o. g. u 74. godini u Zagrebu.

Ing. Ivan Schierer, bivši viši šum. savjetnik kod Direkcije šuma u Sarajevu, umro je 3. novembra o. g. u Sarajevu.

Pokoj prahu njihovom!

ПРОМЈЕНЕ У СЛУЖБИ.

Унапређени су:

Медаковић инж. Мирко, за вишег савјетника 4 групе 1 степена код шумарског одсека кр. банске управе у Загребу.

Постављени су:

Хоке Фердо, за помоћника књиговође 9 групе код одељења рачуноводства и финансије Мин. шума и рудника у Београду.

Петровић Петар, за пом. књиговођу 9 групе код рачуноводства Дирекције шума у Скопљу.

Братуџ Антун, за пом. књиговођу 9 групе код рачуноводства Дирекције шума у Винковцима.

Дабић Зденика, за пом. књиговођу 9 групе код рач. дир. шума у Загребу.

Премјештени су:

Дриндарски инж. Лазар, виши пристав и шеф шум. управе из Голуница к шум. управи у Бачку Паланку.

Фрковић инж. Иван, виши савјетник Дирекције шума из Сушака у Загреб к Дирекцији шума.

Абрамовић Аите, виши шум. савјетник од Дирекције шума из Загреба к Кр. банској управи шум. одсеку у Загреб.

Шверко инж. Иван, шум. савјетник од Дирекције шума из Бањалуке на Сушак к Дирекцији шума.

Бук инж. Валтер, шум. савјетник оточке Им. опћ. из Оточца од шумске управе к Дирекцији шума исте им. опћине.

Милас инж. Бранко, шум. пристав од Дир. шума Загреб к шум. управи у Врановину.

Благадић инж. Мијо, шум. пристав в. д. срес. референта из Крапине к среском начелству у Врбовско.

Шикић инж. Бранислав, шум. пристав од Кр. банске управе из Скопља к Дирекцији шума у Скопље.

Љубјецки Василије, в. д. шефа шум. управе из Бељевије к шум. управи у Скопље.

Навратил Отокар, потшумар од шум. управе Прача—Сјетлина к шум. управи у Сарајево.

Duduković inž. Miljan, savjetnik dir. šuma 4 grupe 2 stepena od sres. načelstva iz Delnice k Direkciji šuma u Vinkovce;

Šulgaj inž. Franc, šum. viši savjetnik 4 grupe 2 stepena od sreskog načelstva iz Novog-Mesta Kr. banskog upravi šumarski odsek u Ljubljani;

Cerjak inž. Dominik, šum. savjetnik 6 grupe od sreskog načelstva iz Krškog za sreskog šum. referenta kod sreskog načelstva u Novo-Mesto;

Ružičić inž. Antun, šum. savjetnik 5 grupe od sreskog načelstva iz Gračaca za sres. šum. referenta kod sreskog načelstva u Delnici;

Trumić inž. Danilo, šum. savjetnik 6 grupe od šum. uprave brodske im. općine iz Vinkovaca k Direkciji šuma petrovaradinske im. općine u Sremsku Mitrovicu;

Prpić inž. Petar, direktor šuma 3 grupe 2 stepena od Direkcije šuma iz Čačka k Direkciji šuma na Sušak;

Mužinić inž. Mirko, šum. pristav 8 grupe od šum. uprave iz Klenka za šefa šum. uprave brodske imovne općine u Vinkovcima;

Vukšanović inž. David, šum. pristav 8 položajne grupe petrovaradinske imovne općine iz Sremske Mitrovice k šum. upravi u Klenak;

Resanović Adam, pom. tehnič. manipulant 9 grupe od Direkcije šuma križevačke imovne općine iz Bjelovara k Direkciji šuma Petrovaradinske imovne općine u Sremsku Mitrovicu;

Fitze inž. Karlo, šum. pristav 8 grupe i šef šum. uprave iz Belog-Polja k šum. upravi u Prijepolje;

Ivanović Milivoje, pom. tehnič. manipulant 9 grupe od šum. uprave Belo-Polje k šum. upravi u Plevlje;

Baranac inž. Slobodan, šum. savetnik 5 grupe od Odelenja za šumarstvo Ministarstva šuma i rudnika iz Beograda za šefa šum. uprave u Kraljevo;

Braljinac inž. Mihajlo, viši sekretar Ministarstva šuma 5 grupe od šum. uprave iz Kraljeva, Odelenju za šumarstvo Min. šuma i rudnika u Beograd;

Dereta inž. Mihajlo, direktor šuma 4 grupe 1 stepena od Direkcije šuma petrovaradinske imovne općine iz Srem. Mitrovice k Direkciji šuma u Vinkovce.

Umirovlijen je:

Kereškenji inž. Velimir, viši šum. savjetnik 4 grupe 1 stepena kod šum. odseka Kr. banske uprave u Zagrebu.

Odlikan je:

Zalokar Srećko, viši tehnički manipulant Direkcije šuma u Ljubljani, u. p. ordenom Sv. Save V. reda.

OGLASI

Šumska industrija

Filipa Deutscha Sinovi

Vrhovčeva ulica 1 ZAGREB Telefon broj 30-47

Parna pilana u Turopolju.

Export najfinije hrastovine. Na skladištu ima velike količine potpuno suve hrastove gradje svih dimenzija.

Utemeljeno godine 1860.

Utemeljeno godine 1860.

KRNDIJA

gospodarska i šumarska industrija d. d.
u Zagrebu

Uprava gospodarskoga i šumarskoga:
NAŠICE, SLAVONIJA,

Proizvodi i eksportira svekolike
gospodarske i šumske proizvode

Domaća stručna djela iz područja šumarstva

T. br.	Ime autora	Naslov knjige	Knjiga se nabavlja kod	Cijena je knjizi	
				Din	za stud. Din
1.	Инг. Др. Петровић Драгољуб	„Шуме и шум. привреда у Македонији“		10.—	
2.	Dr. Levaković Antun	„Dendometrija“		članovi 70 nečlanovi 100	50.—
3.	Dr. Nenadić Djuro	„Računanje vrijed- nosti šuma“	Jug. šum. udruž. Zagreb Vuko- tinovićeva ul. 2	članovi 70 nečlanovi 100	50.—
4.	Dr. Ugrenović Aleksandar	„Pola stoljeća šumarstva“		200.—	
5.	Ing. Ružić Ante	„Zakon o šumama“ (projekat iz g. 1924)		50.—	
6.	Hufnagl-Veseli- Miletić	„Praktično uređi- vanje šuma“		20.—	
7.	Јекић M. Јов.	Прилози за Историју Шумарства у Србији	писца, Београд, Во- воде Добрињца 52.	60.—	
8.	Dr. A. Petračić	Uzgajanje šuma, I. dio II. dio	pisca, Zagreb, Vukotinovićeva 2.	100.— 140.—	
9.	Ing. V. Mihaldžić	Tablice za obračuna- vanje njemačke bačarske robe	pisca, Garešnica (kraj Bjelovara)	50.—	40.—
10.	Dr. J. Balen	„O proredama“	pisca, Zemun, Kara- đorđeva 9.	50.—	
11.	"	„Naš goli Krš“	"	115.—	
12.	Dr. Balen— Dr. Sagadin	„Zakon o šumama“	Tiskara Narodnih Novina, Zagreb	100.—	
13.	Dr. Đ. Nenadić	„Uređivanje šuma“	pisca, Zagreb, Vukotinovićeva 2.	150.—	120.—
14.	"	„Osnovi šumarstva“	"	80.—	60.—
15.	"	Šumarski kalendar“	"	25.—	20.—
16.	Dr. Ugrenović	„Zakoni i propisi o šumama i pilanama“.	Tipografija d. d. Zagreb	120.—	
17.	Dr. Ugrenović	Iskorišćavanje šuma I.	g. Dane Tomićić, Za- greb, Tehnički fakultet	80.—	60.—
18.	" "	Iskorišćavanje šuma II. Tehnologija drveta	" "	152.—	120.—
19.	" "	Iskorišćavanje šuma III. Tehnika trgovine drvetom I	" "	150.—	120.—
20.	Veseli D. Drag.	Uzgajanje šuma	pisca, Sarajevo, Bol- nička ul. 15.	Raspredano. Pri- prema se novo prošireno izdanje	
21.	"	Заштита шума	"	30.—	25.—
22.	"	Употреба шума	"	40.—	35.—
23.	"	Дендрометрија	"	20.—	15.—
24.	"	Геодезија	"	40.—	35.—
25.	"	Lovstvo i ribarstvo	"	30.—	25.—
26.	"	Šumarska botanika	"	25.—	20.—

N. č.	Ime autora	Naslov knjige	Knjiga se nabavlja kod	Cijena je knjizi Din za stud. Din
27.	Veseli D. Drag.	Kađenje čumura u uspr. želnicama	pisca, Sarajevo, Bolnička ul. 15.	15.— 12.—
28.	"	Sist. i nazivlje š. drvača i grmlja	"	10.— 8.—
29.	"	Povijes. crtića o šumama Bosne i Hercegovine	"	15.— 12.—
30.	"	Sušenje naših čet. šuma	"	10.— 8.—
31.	Dr. Ž. Jovanović	Mehanicka prerada drveta	pisca, Beograd, Miloša Počerica 23 i Zagreb, Narodna šuma, Katančićeva ulica.	50.—
32.	Dr. M. Marinović	Privredni značaj lova u Jugoslaviji	pisca, Beograd, Kotež Neimar, Rejonska 45.	60.— šumari i loveci 40.—
33.	" "	Značaj šuma u privrednom i kulturnom životu našeg naroda.	Crpska kr. Akademija	10.— preko 5 kom. D 6.—
34.	Dr. M. Josifović	Biljna patologija za šumarce	r. St. Šerban, Beograd, Garashaninova 18.	70.— studenti 60.—
35.	Ing. Živođ. Marković	Šume i šumarstvo našeg Juga	pisac, Skopje, Banska uprava	30.—
36.	Fritz Fink	Kubični sadržaj klada	Drvotražac, Zagreb, Praška 6	45.—
37.	Ing. I. Čeović	Lovački kalendar	Pisca, Zagreb, Radičina 2.	25.— 20.—
38.	Đ. Maletić	Uređenje bujiča	Vlado Burić, Šumarski fakultet, Zemun	65.—
39.	" "	Premjer šumskih cestočina metodom slobodnih stabala	Kećnikara Lotspača, Zemun Kralja Petra 11	30.—
40.	Dr. inž. J. Milutin	Opišti pogled na šumarstvo Moravske Banovine	pisaca, Beograd Ministarstvo šuma	15.—
41.	Ing. S. Mađarević	Naše šume	Pisca, Zagreb, Palmoticeva 68.	120.—
42.	Ingr. S. Baranač	Karta administrativne podеле шума крајишких имовин општина (У 5 боја 1:700.000)	autora, Beograd Ministarstvo šuma	25.— 20.—
43.	" "	Naše šumarstvo i lovstvo u slici i rечi za narod	"	20.— 15.—
44.	" "	Sumsko gospodarstvo imovini opština (1919—1931 g.)	"	120.— 100.—
45.	" "	Pokretna poljoprivredna izložba i škola (a naročitim osvrtom na šum. deo izložbe)	"	15.—
46.	Ing. J. Borošić	Semantizam i status šum. osoblja	Beograd, Ministarstvo šuma	50.—
47.	Ing. J. Miklavžič	Kmetsko gozdarstvo	Šum. odjek Kr. banske uprave Ljubljana	8.—
48.	Ing. V. Novak	O uređanju gospodarstva z gozdil	"	30.—
49.	Fritz Fink	"Površine pojedinih neobruljenih dasaka"	Drvotražac Zagreb, Praška 6	20.— 16.—
50.	"	"Preračunavanje engleskih stopa i palaca"	"	5.— 4.—
51.	"	"Površine srednjača" (Centreplanks)	"	20.— 16.—

UPPOZORENJE!

Na svojoj sjednici od 15. decembra 1929. stvorila je Glavna uprava J. Š. U. slijedeći zaključak:

Kako bi se poduprle domaće šumarske knjige, stampati će J. Š. U. u Šumarskom Listu stalni pregled sviju izašlih stručnih knjiga. Pri tome će se napose označiti, gdje se pojedina knjiga može nabaviti i uz koju cijenu.

Molimo gg. autore, koji žele da im knjige budu u tome spisku označene, da izvole javiti što skorije tajništvu J. Š. U., Zagreb, Vukotinovićeva 2. Vidi vornji pregled.